

GAZETA TRANSILVANIEI.

"GAZETA" iese în fiecare zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminică 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 fr. pe an.
Se primumără la toate ofi-
ciile postale din țară și din
afară și la d-nii colectorilor.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare,
Târgul Inului Nr. 30, etajul
I.: Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu dusul în casă: Pe un an
24 cor., pe șase luni 12 cor.,
pe trei luni 6 cor. — Un eșem-
plar 10 bani. — Atât abona-
mentele cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisorile nefrancate nu se
primesc.
Manuscrisurile nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administrațiune în
Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena: la M. Dukas Nachf.,
Nuz. Augenfeld & Emeric Les-
ner, Heinrich Schalek, A. Op-
pelik Nachf., Anton Oppelik.
In Budapesta la A. V. Gold-
berger, Ekstein Bernat, Iuliu
Leopold (VII Erzsébet-közt).
PREȚUL INSERTIUNILOR: se-
rie garmond pe o coloană 10
bani pentru o publicare pu-
blică; mai dese după cifră
și învoială. — RECLAMA pe
pagina 3-a o serie 20 bani.

(Număr de Duminică 3.)

Nr. 11.—Anul LXVII.

Brașov, Vineri 16 (29) Ianuarie.

1904.

Galații.

Voim să vorbim de Galați. Nu de ai Făgărașului și nici de comuna cu același nume din Hunedóra, ci de Galații, portul dunăren al României, care ne privesc și pe noi Ardelenii forte de aproape.

Precum în viața intelectuală și socială se întâmplă schimbări desevârșite pe calea progresului și a diferențării (deosebirei) muncii și ocupațiilor omenesci, așa au și orașele și târgurile epoca și rolul lor. Pentru noi Ardelenii, Galații veniau până acum în considerațiune cu deosebire ca târg de pescărie, de unde se aprovizionau comisionarii și negustorii noștri toptangii*) cu pește sărat ieftin și cu icre moi și tescuite, cu cari inundau apoi în posturi întreg Ardealul și făceau bune afaceri.

Pentru România de vr' o 40—50 de ani încôce Galații au fost emporiul importului de colonile, mai cu seamă unde se depositau fără de orice taxe până la vânzare seu dare în consumațiune, tot felul de mărfuri, portul Galaților ca și al Brăilei fiind până la 1893 declarate de portofrance. În timp de 20—30 de ani Galații au fost însă și sunt și un centru important pentru esportul de cereale. Totuși dela închiderea lui ca portofranc, cu toate docurile ce s'au făcut acestui port pentru esportul de cereale și importul de coloniale, Galații cad și decad pe an ce trece, căci esportul de cereale s'a mutat și concentrat cu deosebire la Brăila și Constanța. Pentru coloniale și totfelul de manufacturi este numai și numai Constanța, tot așa și pentru petrol, mai ales după terminarea marilor 3 basenuri din portul de acolo, din care fie-care cuprinde 300 de vagoane. Galații ar fi ca și desființați pentru comerțul de import și esport român, dacă ar rămâne și mai departe numai centrul comerțului de pescărie, grație șanalelor***) și marilor lacuri din Dobrogea, cari produc anual la 7—8 milioane chilo-grame de pește.

Însă Galații nu vor căde, ci îi așteaptă un nou period de înflorire; au pierdut cerealele mare parte, au pierdut în mare parte colonialele și manufacturile și comerțul transit, dar Galații au devenit centrul comerțului de lemnărie și sunt meniți să atragă întrăga producțiune de lemnărie a României, Bucovinei, Transilvaniei și mai departe. Lemnăria din Bucovina, Moldova și în parte și din Transilvania are transportul ieftin cu plutele pe apa Bistriței și Siretului, — care se revarsă în Dunăre la vr' o 3 chilom. dinsus de Galați. Așa, cu timpul, ce e ați Brăila pentru cereale, Constanța pentru petrol și cereale, vor fi ca mâne Galații pentru lemnărie.

Galații au câștigat și trebuie să câștige, pentru-că mai totă lemnăria

din țările sus amintite, vine direct la ei, pe apă și pe căile ferate, fiind aci drumul cel mai scurt și mai ieftin, și plecând de aci direct la Batum, Erzerum, în Anglia, Germania, Rusia meridională. Nu mai puțin de 40,000 de vagoane de lemne s'au esportat din Galați și peste Galați în anul din urmă.

Și de-orece comerțul cu lemne și exploatarea pădurilor, cari sunt una din bogățiile și podóbele solului nostru, a comunelor proprietare de păduri și de codri seculari, ne interesează și trebuie să ne intereseze și pe noi, ca să cunoșcem și noi locul și mijlocul cel mai nimerit de desfacere. De aceea noi, găsim un studiu foarte amănunțit asupra esportului de lemnărie în gazeta germană „Bukarester Tageblatt“, îl lăsam să urmeze în traducere românească, ca să vadă și primarii (antistii) și notarii noștri, cine exploatează pădurile noastre și ale României și unde ajung produsele solului (pământului) nostru. Ne nutrim cu speranța, că vedând și cunoscând aceste, se vor găsi primarii și notarii, cari se încearcă de a face bune târgueli, de a pune în valoare bogățiile comune și a da și la omeni din comună ocupațiune și câștig acasă și a nu-i lăsa să plece în America cu duimul Pe Olt dela Căneni în jos deja scobóra plute și Oltul ar pute să ducă și plute ardelenești până spre Dunăre și la Galați, fără mari spese.

Țtă articolul din chestiune al lui „Buk. Tgbl.“:

Esportul de lemnărie din Galați. Dată fiind însemnătatea comercială mare, ce o capătă industria lemnului român în genere, și în special esportul de lemnărie din an în an — nu va fi, credem, fără interes, de a arunca o scurtă privire fugitivă asupra acestei ramuri din anul espirat.

România își datorește dezvoltarea comerțului ei cu lemnărie și cherestea, care vine în folosul întregii țări, și care în anul din urmă a luat un avânt neasemanat, cu deosebire câtorva firme germane și austriace a căror tendință a fost îndreptată într'acolo, ca să promoveze cât mai mult esportul și producțiunea, în care tendință ele au fost ajutate și din partea ministerului român de domenii.

Prosperitatea negoțului românesc de lemnărie cu menirea specială pentru esport și aptitudinea de concurență a lemnului românesc, permit ca producțiunea să crească în continuu și comerțul de esport să se lătească în toate părțile, vedând cu ochii.

La ridicarea comerțului românesc de lemnărie, adică la producțiune, cât și esport prin Galați, iau parte activă în prezent următoarele firme: A. H. Dulken et Comp. — Porza (Rh.), frații Rosenberg, engrosist de lemnărie, Colonia pe Rh. Union forst industrie Aktiengesellschaft Budapesta—Viena et C. Goetz et Comp. Galați, G. Eihler din Fálticeni, é societatea Lotru își încarcă lemnăria ei la Constanța. Firma A. Caspari din Anvers și Berliner Holzcomptoir se ocupă exclusiv cu esportul de lemne tare (stejar, nuc, traverse, dóge etc.)

Dintre producătorii indigeni dezvoltă o activitate remarcabilă firmele: „Moldova“, Baux et Lalu, Nathan Segall, A. L. Iuster, Iuster & Agatstein, ferestrăul Taslau. H. Făinar, Anton Török și Comp.,

Maxim et R. Fritz și Renert, Avram și Herșcovici.

Afară de producțiunea de lemnărie din țera mai vin transitate număróse cantități de mărfuri pentru încrcat pe vapóre la Galați din Transilvania și Bucovina: și anume din partea firmelor: „Union forst industrie Aktiengesellschaft“, „Siebenbürgische Waldindustrie-Aktiengesellschaft“, Leopold de Popper, Baiersdorf și Biach, și Kissing et Mölmann.

Esportul de lemnărie via Galați, are următoarele avantaje: La docurile din Galați, cari s'au predat comerțului la 1892, pentru înlesnirea descrcării și încrcatului de lemnărie pe vapóre, s'a construit un zagaz (dig) de 260 metri lungime, é dealungul docurilor s'au adaus trepte, grație cărora vapórele pot acosta îndată la ori și care punct și fără orice zăbavă și pierdere de timp pot începe și sevrși încrcarea.

Direcțiunea docurilor este subordonată din anul 1892 C. F. R. (căile ferate române), cari au însărcinat cu administrarea lor pe inginerul Macri, é cu manipulațiunea completă pe d-nii Rosenblüth, Satinover și Balinberg.

Exportul de lemnărie al Galaților s'a urcat în anul 1903 la 40,000 de vagoane, împărțit pe următoarele debușuri:

Anglia 9,000 vagoane. Germania 8,000 vagoane, Marea-Mediterană 8,000 vagoane, Franca, Bulgaria și teritoriul mării-Negre 3,000 vagoane, Avers numai lemne tare 2,000 vagoane, Basarabia numai groși și bușteni 10,000 vagoane. Total 40,000 vagoane.

Iérna domóla din anul acesta, n'a lipsit se-și esecrite o influință binefăcătoare și asupra comerțului de esport cu lemne din localitate. Pe când pe la finea lunii lui Decembrie încă nu se putea cugeta la sfírsirea navigațiunei pe Dunăre, după ce încă la 29 Decembrie st. n. erau mai multe vapóre în deplină încrcare, acum încep cele mai multe firme din nou să se preocupe cu încrcatul.

Așa a început deja activitatea în docuri, — și de es. în magaziiile firmei A. H. Dulken & comp. sunt deja în deplină activitate. Apoi la agenturile de vapóre din loc: Watson & Youell, S. și W. Hoffmann, Schenker & comp. au început să se încheie dílnic contracte și acorduri pentru transporturi de cherestea și se díce, că încă mai multe firme noué vor să încearcă lemnăria la Galați în sesiunea viitoare.

Dintre cumpărături mai mari de păduri aprobate în timpul din urmă, voiú cita pe a firmei frații Rosenberg, Colonia pe Rh. Union forstindustrie Aktiengesellschaft Viena. Frații Rosenberg construiesc de present în Chiojdeni un ferestreu cu 8 gattere (și cu tot atâtea pânze) o întreprindere grandioasă, provédută cu toate ameliorațiunile tehnice moderne!

Cu conducerea ei sunt însărcinați d-nii Siegfried și Arthur Rosenberg, cari dispun de frumoase cunoștințe de specialitate și de o rutină comercială suficientă. Lumea decí se așteaptă mult și dela activitatea societății „Union forstindustrie aktiengesellschaft“, care a cumpărat complete mari de pădure de brad dela stat, în părțile dela Tergu-Ocna, și pe care acum le va începe a le exploata într'un mod rațional.

Lumea de aci speréză mult, că societatea „Union“ — în fruntea căreia se află membrul directorului baronul Alesandru Popper, cu spiritul seu genial de întreprindere și experiență în afaceri comerciale — va contribui mult la dezvoltarea comercială a României, în ceea ce privesc comerțul cu lemnărie.

Dr. G. M.

Revistă politică.

Sensatiunea dílei în politica maghiară, este călétoria ministrului președinte Tisza la Viena. A plecat Marți séra, erí a avut o audiență la Maj. Sa, și aserà s'a reintors la Budapesta. Scopul acestei călétorii i-a fost, să informeze coróna asupra situațiunei politice, c'un cuvânt, să-și spună, că n'a putut isprávi nimic, că obstructiua îl șicanéză neîntrerupt și că-i face imposibilă orice activitate în dietă.

Organele guvernului spun, că Tisza s'a dus la Viena, ca să ia măsurí privitoare la convocarea delegațiunei afgare, căci trebuie votat budgetul afacerilor esterne, pe care austriacii l'au votat deja septémána trecută. Delegațiunea își va începe lucrările în 2 seu 3 Februarie. În timpul cât vor dura desbaterile ei, dieta nu va ține ședințe și astfel deputații, cari nu fac parte din comisiunile delegațiunei, vor avé timp destul să umble prin cercurile lor electorale, pentru-ca se-și lumineze alegătorii și să-i organizeze în vederea viitórii campanii electorale, — cație vorba acum, ca prin Martie seu Aprile să fie alegeri generale dietale.

Cei cari cunosc intențiunile ministrului președinte Tisza spun și asigură, că nu numai convocarea delegațiunei a necesitat călétoria lui la Viena, ci mai ales faptul, că vedându-se strimtorat din toate părțile, e decís a părăsi terenul rezistenței pasive pe care a stat până acum față cu opoziția ce i-se face, și a spune corónei că acum a sunat césul doispredede, nu se mai póte aștepta. Și se mai spune, că Tisza nu va cere de la Corónă să-i aprobe planul seu de înfrângere a obstructiunei, căci aprobarea acesta a primit'o mai înainte, ba că ar fi avénd chiar în buzunare rescriptul de disolvare a dietei, decí în timp de câte-va septémáni obstructiua nu va desarma.

Scurt díș, septémána acesta este septémána surprinderilor. Tisza reintors de la Viena, în ședința de ađi seu de mâne, Vineri, a dietei va lua cuvântul și va espune pericolele ce amenință țera, decí cei cu obstructiua vor duce înainte lupta contra proiectelor de recruți și contra a tot ce nu le place.

Probabil că Tisza va încearca se-și ajute de-ocamdată cu introducerea de ședințe paralele, orí chiar ședințe permanente, și numai după-ace se va convinge, că nu-i nimic de așteptat nici de la mészura acesta, Tisza se va decide a disolva dieta și a orindui alegeri noué.

*
Un proces politic interesant s'a pertractat dílele acestea înainte tribunálului din Nitra. A stat pe banca acușatorilor deputatul naționalist slovac Francisc Veselovsky, pe care șovinisti ungrui pot suferi pentru atitudinea lui națională și pentru-că s'a făcut apératorul desinteresat al cauzei naționale slovace. El e acusat, că cu ocazia alegérilor die-

*) Cei, cari fac negoț cu ridicata, angrosiști.

**) Trecători înguste la intrarea portului.

tale trecute a agitat pe alegătorii slovaci contra statului și a naționalității maghiare și pe motivul acesta a fost tirit pe banca acuzatilor. Multime de martori au fost citați la pertractare, ca prin mărturiile lor să dovedească vinovăția acuzatului. Procurorul, în vorbirea sa de acuzare, l'a prezentat pe Veselovsky ca pe unul din cei mai periculoși panslaviști și a cerut se fie aspru pedepsit.

La acuzările procurorului a răspuns în mod strălucit apărătorul Dr. Stefan Fajnor, făcând istoricul cesiunii naționalităților și constatând, că naționalitățile au fost provocate la luptă în urma tendențelor de hegemonie absolută a limbii maghiare. Nu cer naționalitățile privilegii ilegale, dice d-l Fajnor, ci drepturi legale. Ele nu doresc o patrie deosebită, aici vor să trăească și să moră, însă pretind egală îndreptățire.

Sentința nu ne este cunoscută până în momentul când scriem rândurile acestea.

Din Viena se vestese, că o persoană din Belgrad ar fi declarat, că relațiunile personale ale regelui Petru cu capii statelor europene continuă să fie reci. În special Austro-Ungaria, Rusia și Anglia amenință cu rechemarea definitivă a reprezentanților lor diplomați, decât ofițerii compromiși, fie direct, fie indirect, în evenimentele sângeroase în cari și-au găsit morțea regele Alesandru și regina Draga, nu vor fi îndepărtați până la unul din armată și din demnitățile pe cari le ocupă la curte său prin ministere.

Pare sigur că, pentru moment, ministrii streini în concediu, nu se vor întorce la Belgrad, până nu va interveni un compromis între guvernul sârb și marile puteri.

Privitor la conflictul ruso-japonez sosesec scrieri contradicătoare. De o parte se asigură, că războiul între Rusia și Japonia se poate considera ca evitat, de altă parte însă se susține, că pericolul războiului n'a încetat încă.

Japonia așteaptă cu nerăbdare răspunsul Rusiei la ultima sa notă, răspuns care întârzie. Din cauza acesta Japoniei au luat toate măsurile trebuincioase pentru cazul unui conflict cu armele. Tot așa și Rusia. După o ultimă telegramă din Petersburg, guvernul va convoca rezervele din ultimul an, ca să fie preparat pentru orice eventualitate.

Controlarea școlilor confesionale.

Când guvernul Tisza venise la putere, a spus în discursul său program, că se va îngriji, ca limba maghiară să fie predată cu deplin succes în școlile confesionale nemaghiare, de orece nu este mulțămît cu sporul ce s'a făcut până acum în direcția acesta. Noi am scris la timpul său despre această nouă lovitură ce li se pregătesc școlilor noastre și am arătat nedreptatea cea mare ce li-se face lor și în general mersului instrucțiunii, care este îngreunat și împiedecat în măsură enormă prin impunerea limbii maghiare, așa încât elevilor școlii populare nu le rămâne timpul necesar a-se cultiva în limba lor maternă.

Mijlocul prin care guvernul intenționează a asigura un deplin succes învățării limbii maghiare, ar fi o controlare mai riguroasă a mersului învățământului din partea inspectorilor regesci de școle. Spre scopul acesta ministrul de culte și instrucțiune publică Berzeviczi a convocat o anchetă în care iau parte mai mulți inspectorii regesci, cari au prezentat un plan de reformă foarte voluminos, din care reiese spiritul dușmănos, ce se hrănesc în cercurile guvernului față cu școlile naționalităților. Dér să lăsăm să vorbescă elaboratul asupra căruia se discută tocmai acum în ancheta convocată de ministrul de culte și instrucțiune publică, și din care dăm următoarele părți, cari ne privesc direct.

Visitațiunile școlare ale inspectorilor. Cu ocaziunea visitațiunilor școlare, inspectorii trebuie să controleze, decât a) în școlile confesionale, comunale și susținute de societăți și privați, se predau ori nu obiectele, conform planului de învățământ stabilit în lege; b) decât se folosesc cărțile aprobate de respectiva autoritate; c) decât nu sunt în folosire în institut cărți, cari conțin lucruri contrare dreptului public său legii; d) decât învățătorul cunoșce și propune cu succes îndestulitor limba maghiară, conform legii din 1879 și a ordonanței ministeriale din 1902; e) decât nu se observă în institut direcție contrară statului; f) decât se pune destulă grijă pe educația religioasă-morală; g) decât învățătorul posedă în toată privința calificăția necesară etc. etc.

Controlarea instrucțiunii limbii maghiare în școlile pedagogice. Inspectorul școlar regesc este obligat a face obiect de examinare serioasă direcția învățământului în școlile pedagogice nemaghiare. Spre scopul acesta, afară de visitațiunile ce are să le facă în cursul anului școlar, el trebuie să cerceteze, decât geografia maghiară, istoria, istoria literaturii, literatura, constituția se predau în mod corespunzător dreptului nostru public și de stat?

Decă în privința acesta ar da de urmele unor neglijențe de caracter mai grav,

său de tendențe contrare statului, este dator a suspenda esaminarea până la alte dispozițiuni ale ministrului și a face acestuia raport pe cale telegrafică.

Decă la esamenul de calificare vr'un candidat de învățător nu scie vorbi ungueresce destul de fluent, inspectorul nu subscrie diploma candidatului.

Pentru-ca inspectorul școlar să pótă aprecia riguros cunoscința candidatului în limba maghiară, fi stă în drept a pune întrebări candidatului, a-l asculta în limba maghiară din ori-care obiect și a pretinde să dea răspuns din acel obiect în limba maghiară.

Inspectorul nu subscrie diploma candidatului, care refuză a răspunde.

Nu pótă fi considerat ca suficientă cunoscința limbii maghiare a candidatului aceluia care în loc de a vorbi independent ungueresce, traduce simplu pe ungueresce.

Scopul principal al învățării limbii maghiare este, ca elevul nemaghiar din școlă poporală să-și însușească vorbirea în ungueresce în măsură, ca în limba maghiară să-și espună la înțeleș gândirile lui; să scie scrie și cetei corect ungueresce.

În cas când limba maghiară, nu s'ar învăța cu succes, inspectorul se adresează către primăria comunală său autoritatea școlară, decât nesuccesul este a-se atribui frecvenței neregulate său lipsei mijloacelor de învățământ. Decă însă învățătorul e causa, atunci el trebuie să fie făcut atent la obligamntul său față cu legea, și starea acesta se notază în protocolul de visitațiunii școlare, care trebuie să fie contrasemnat și de autoritatea școlară. În Decembrie și Iunie a fie-cărui an, inspectorul face raport ministrului asupra stării insuficiente în care a găsit instrucțiunea limbii maghiare, pentru-ca ministrul să ia, pe baza raportului, măsurile necesare.

Tendențe contrare statului sunt a-se considera ori-ce faptă a învățătorului, ori a autorității locale și superioare a școlii, care se săvârșesc în școlă, său afară de școlă contra constituției statului, a caracterului național, a unității și pozițiunii separate a statului, său contra întregității teritoriale; mai departe, contra aplicării legale a limbii statului, prin graiul, în scris, prin tipar, prin obiecte de învățământ, chipuri. Tendentă contrară statului se consideră procederea învățătorului în instrucțiune după care neglijă, din puncte de vedere naționaliste, predarea geografiei patriei, a istoriei și constituției în direcție corectă. Mai departe acea procedere a învățătorului, în virtutea căreia el evită intenționat factorii necesari pentru consolidarea sentimentului patriotic în inimile tinerimei, și adevăratele cântărele patriotice, ținerea sărbătorilor școlare patriotice etc.

În fine tendență contrară statului este a-se considera ori-ce faptă a învățătorului, care îndemnă pe elevii școlii populare a nu respecta stégul țării și emblemele ei, ceea-ce constituie tot-odată și delict prevăzut în codul penal. Decă inspectorul dă de urmele acestui delict, deschide momentan cercetare disciplinară contra învățătorului intru cât e necesar afacerea o dă pe mâna procurorului și face raport ministrului de instrucțiune. Decă învățătorul unei ast-fel de școle confesionale e ajutorat cu sumă fie cât de neînsemnată de către stat, inspectorul se adresează ministrului, decât însă nu e ajutorat de stat, raportază érašî ministrului.

Măsurile ce se pot lua pe baza visitațiunii școlare. Inspectorul școlar pótă lua măsurile și dispozițiuni în următoarele cazuri cu ocazia visitațiunilor școlare:

a) Față cu învățătorii de la școlile comunale și confesionale, ori private cari nu posed limba maghiară; b) Când limba maghiară nu se predă cu deplin succes în școlile cu limbă nemaghiară; c) față cu cărțile nepermise său oprite; d) față cu tendențele contrare statului; e) față cu insuficiența învățământului la școlile confesionale său comunale ajutate de stat; etc.

Decă nu se pot face excepțiuni contra diplomei învățătorului și diploma n'are dată mai veche de 5 ani, însă cunoscința limbii maghiare nu e suficientă, inspectorul dă respectivului învățător, prin autoritatea școlară, termen de un an spre a-și completa cunoscințele din limba maghiară. După-ce a trecut un an, inspectorul vizitează érašî institutul, și decât nu află nici o schimbare, trimite o copie de pe diploma învățătorului la ministrul de culte pentru a lua măsurile necesare. Decă superioritatea bisericească nu răspunde în timp de 6 săptămâni la cercetarea inspectorului, inspectorul face raport ministrului, respective propune admoniarea școlii.

Să se enunțe, că e o condiție sine qua non, ca învățătorii să-și espribe în limba maghiară, în vorbire și scriere, gândirile lor cu deplină bogăție de cuvinte, fluent, și conform regulilor gramaticale.

În școlile nemaghiare inspectorul va controla cunoscința din limba maghiară a învățătorului și va îngriji de observarea numărului orelor în care se predă această limbă. În școlile cu doi învățători 15 ore în săptămână; cu trei învățători 17 resp. 19; cu patru învățători 20 resp. 25; cu cinci învățători 18 resp. 24 și cu șese învățători 24 ore pe săptămână. Jumătate din orele de peste săptămână negreșit trebuie să fie folosite pentru limba maghiară în vorbire și scriere, căci numai ast-fel se pótă asigura scopul învățământului prevăzut de lege. Din clasa a doua începând trebuie să se facă exerciții în limba maghiară și la predarea aritmeticei.

Partidul nou în Deșiu.

În numerile de peste săptămână am publicat mai multe dări de sémă despre adunarea, ce au ținut-o Dumineca trecută aderenții partidului lui Banffy numit „partidul nou” în orașul Deșiu.

Revenim acum asupra acestei adunări, pentru-ca și cetitorii de Dumineca să fie orientați asupra celor întimplute în capitala unui comitat, care mai bine de 3/4 este locuit de Români.

Baronul Banffy este acel bărbat, care nu se știece a se fali cu șovinismul.

Noi șcim, că șovinismul este o bôlă în politică. Șovinismul este politica nedreptății și a asuprirei. Și Banffy o spune pe față: „Da, suntem și trebuie să fim șoviști! Trebuie să facem și să lucrăm, ca în Ungaria să nu fie decât Maghiari. Alte neamuri și alte limbi n'au dreptul să existe aici. Toți trebuie să se facă Ma-

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Puiu.

De Carmen Sylva.

Trăia odată în lumea cea mare o femeie de o mare frumuseță. Zina pământului, cum se numia ea, avea mulți feciori și multe fete, tari și puternici și se gândea cum i-ar puté face mai fericiți. Le dăruia fie-căruia o grădină deosebită, fie-căruia un grai deosebit. Feciorii și fetele cele mari căpătară grădinele cele mai mănóse și mai căldurose, umbrite de palmi în cari luca tot-déuna sórele. Însă feciorii și fetele se înmulțiră și după cum tot se înmulțiau, părțile lor se împingeau tot mai departe spre apus și spre miașă nópțe, unde sórele nu mai lucia cu atâta căldură și unde trebuia mai multă hărnicie și muncă. Atunci unui căpătară grădină în munți, alții în insulele mării. Dér nici unul nu era pe deplin mulțumit de grădina, ce-i venea în parte și fiind-că mama mai dădese fie-căruia și un

alt grai, frații nu se puteau de fel înțelege unii cu alții. Astfel se iscară certe și lupte și adesea sîmul mamei era stropit de sângele copiilor ei.

Mai în urmă de tot se născu dînei o fetiță foarte drăgălașă, cu ochii mari și negri, umbriți de gene lungi, cu sprincene și cu valurii de păr ca péna corbului, cu dinții de mărghăritar în dosul buzelor celor mai gingașe, cu trup subțire și cu picioarele mici, pe cari juca ca și cum ar sbura, de abia atingeau cu dênsele pământul.

Mama doria să pregătescă o sorte dulce acestei fetițe, celui mai tînér dintre copiii ei. Îi dăruia o grădiniță mică între grădinile cele întinse ale fraților ei celor puternici, ca să-i fie apărător. Grădinița era frumoasă de tot între munți, între fluvii și între mare, încălđită de sóre, adăpată de plóie, răcorită de omét, cu rîuri spumegătóre, care câmpii verđi și cu vii înveselítóre. Mama îi mai dăruia o limbă dulce, cântătoare ca musica. Când Puiu, fetița cea drăgălașă venia dăntuind și cântând, cu o cunună de flori roșii în pèrul cel creț: ce-

riul și pământul, sórele și câmpiile se bucurau și se veseleau, tóte creșeau și înflorau dinaintea tînerei regine, ale cărei mănșuțe nu prea aveau nevoie să se ostenească.

Frații cei mari însă se uitau plini de invidie la Puiu, fetița cea frumoasă, care era draga mamei. În adevér mamase gândea tot la Puiu, cum îi va așterne mai bine, fără a-și da sémă, că între copii nu domnea pacea și că frații Puiuului, fetiței celei gingașe, nu puteau să-i fie apărătorii buni și drepi. Ei erau tot-déuna plini de sburdăciune și sêlbatic. De abia își muncia sora lor grădinița și éta, că frații cei tari veneau și-i rápeau florile și pómele. Când aveau între dênșii o cêrtă, grădina Puiuului, care era în préjma lor, — căci ei ședeau în jurul ei — devenia locul gâlcevei; o călcuau cu picioarele și o pustiau înfricoșat. Puiu se încerca să-și apere grădina, însă frații erau tot-déuna mai tari. Mai veniau și ceilalți frați, fără a fi chemați, ca de ajutor, și mestecându-se în cêrtă, prelungiau lupta. Mai rápeau și o bucată din grădina surorii lor, — căci și-

ceau ei, Puiu era prea slabă pentru a-și munci tot locul.

În fine unul dintre frați trînti pe Puiu jos, îi puse lanțuri grele de mîni, și-i ordonă a-i da tot ce avea mai bun și mai frumos în grădină. Astfel Puiu, fetița cea frumoasă, ajunse a merge în lanțuri. Ea cânta atât de duios, că pe mama sa o durcea inima. Ea nu mai muncea grădina ei cu hărnicie și cu veselie, — ér fratele cel mai mare o certa și o bâtea, par-că i-ar fi fost o róbă.

Când ceilalți frați veneau de se lupatau în grădina ei, Puiu se uita cu nepăsare și nici unul nu se gândea la dênșă. Decă-i promiteau să o scape, nu-și mai bâteau capul și o lăsau în lanțuri ca mai nainte.

Intr'o dîi Puiu era culcată printre flori și durmia. Brațele le puse sub cap, în cât capul se răzuma pe lanțuri. Genele ei cele mari erau pline de lacrimi și printre buze se furișă din timp în timp un suspin care fugea cu mirosul florilor în depărtări nemăsurate. De-odată vocea zinei rêsună din adênșime: dintăi încet, ca o suflare de

ghari. Ungaria ori se va face maghiară, ori se va prăpădi!"

Așa dă și scrie Banffy, și pentru-ca s'ă p'ăta mai bine lucra spre jungerea țintei sale, s'a întovărășit cu casina jidovilor din cartierul Leopold din Budapesta a întemeiat „partidul nou“ și acum umblă colindând prin cele orașe propovăduind politica descreeată a șovinismului.

Firesce, că cei mai mari sprijinitori ai lui sunt pretutindenea jidovii.

Din păcate însă, vai! se găsesc și Români, cari s'au întovărășit cu Banffy, ca să-i ajute a lucra, pentru-ca în țera acăsta să dispară naționalitățile și să fie numai Maghiari.

Așa la Deși cine a fost mai strasic agent la adunarea de Dumineca trecută, de când avocatul Dr. Farkas, fecior de popă român?!

El a fost care a eșit la gară înaintea lui Banffy. El i-a ținut cuvântul la sosisire și tot el a fost, care cel dintâi a luat cuvântul și la banchetul de la hotelul „Angol“.

Ia ascultați, mă rog, și vă uimiți de cele ce le-a spus avocatul, care a supt țifă românească:

Preacinstiți concetățeni!

„Națiunea și-a găsit în Escelența Sa baronul Banffy Dez-ș pe adevăratul său vâtaf (strigăte de Eljen!), pe acel vâtaf, care cu vitejii și cu voință de fier se luptă împotriva tuturor, cari s'au pus să împiedice fericirea patriei! El este vâtaful, care ține în mână steagul și în jurul steagului acestuia trebuie să ne adunăm cu toții, căci în lupta ce a început din sursă, vedem degetul providenței (Măi! Măi!) Providența ni l'a trimis pe dînsul și împrejurul lui trebuie să ne adunăm, nu numai fiind-că are deplina noastră încredere, ci și pentru-că astăzi ne-a dovedit, că el este vrednicul vâtaf al acestei națiuni!”

„Milostive Dómne! Am onóre a goli paharul în sănătatea Excelenței Tale etc. etc.“

Ecă așa a vorbit d-l avocat Dr. Farkas János la banchetul din Deși!

La ospățul acesta a mai luat parte și un al doilea avocat român, anume d-l George Gradoviciu, pe care în anul 1881 când au fost alegerile pentru dietă, baronul Banffy (atunci fișpan în comitatul Solnoc-Dobăca) din pricina, că a corțeșit pentru candidatul opozițional, l'a escortat cu jandarmii de la Lăpuș la Deși și aici l'a aruncat în închisoare, dându-l pe mâna tribunului. Nefiind nici un motiv de a-l osândi la închisoare, Gradoviciu a scăpat după 2—3 zile de răcoare, ér acum drept mulțămire s'a dus la cina lui Banffy de s'a ospătat cu el și a bătut din palme, arătând prin acăsta că-i place ce vorbese Banffy.

Afară de aceștia doi s'au mai veseilit la ospățul lui Banffy și Ioan Jichigan și Ioan Bota junior, proprietari în Deși, cari au strigat „Eljen“, până au răgușit.

Correspondentul nostru ne scrie să-i publicăm pe aceștia în colonele fôiei noastre

pentru orientarea publicului românesc din acelea părți, pentru-că tot acestia când se află în cercuri românești jăcă rolul de naționaliști, ducând pe căi rătăcite pe cei neorientați.

Congresul băncilor populare din România.

Reprezentanții băncilor populare din totă România s'au întrunit Lună la Focșani în primul lor congres.

Congresul s'a început printr'un serviciu divin celebrat de protopopul județului la catedrală în prezența d-lui Sp. Haret, ministrul cultelor și instrucțiunii publice și a autorităților. Biserica gemea de lume. Mai mult de 1000 de congresiști au sosit în Focșani.

După terminarea serviciului divin, congresiștii au trecut în sala teatrului Lupescu, unde s'a ținut congresul.

D-nul Haret, ministrul școlilor, care presidă, deschide congresul salutând în delegați pe reprezentanții adevăraților interese românești.

„De 60 de ani, duse d-sa, s'au făcut multe progrese în România, dér tot mai e de făcut încă. Grație stăruinței învățătorilor, instrucția poporului a mers departe. Astăzi însă trebuie să ne gândim și la alte nevoi ale țeranilor. Inființarea băncilor populare este una din aceste nevoi. Când învățătorii au fundat prima bancă populară „s'a aprins lumina“ cum se dice în noaptea Paștelui, când aprindem de la preot luminarea noastră...“

„Aduceți-vă aminte d-lor, că nu sunt trei ani de când băncile populare existau numai cu numele. În 1898 de abia cunoșteam câte-va din ele. Avem adî peste 1000 de bănci cu un capital de 8—10 milioane.“

„Ce mai pot spune acum rău-vointorii neamului românesc, cari afirmă, că țeranul român este sêrac, pentru-că e îndărătnic? In adevăr, nu prea e bogat țeranul, dér vedeți cum scie să primescă sfaturi când i-se dau de ómeni ce le voesc binele. Cum el vine să verse banul la bancă pe vorba învățătorului numai!

„Vă mărturisesc, d-lor, că acăastă mișcare este una din cele mai frumoase ce i-a fost date României să aibă. Nicăiri ea nu a luat o dezvoltare așa de spontanee ca la noi. Vă pot spune chiar, că trei mari împărați din Europa s'au interesat de ele și au trimis ómeni speciali pentru a-se informa de merșul lor.“

„Ați făcut deci d-lor o operă nu numai de ridicarea sâtenului, ci o operă de ridicarea țerei în streinătate.“

„În numele guvernului vă exprim recunoștința mea și vă urez succes în lucrările d-văstră.“

Să nu uităm însă cuvântul lui Christos care a dîs: „Unde vă veți aduna trei

inși în numele meu, acolo voi fi și eu cu voi!“ Avem și noi pe pământ pe acela, care a dîs: „Când vă veți strînge mai mulți la un loc în numele intereselor țerei, acolo voi fi și eu!“ Acel ce de 30 de ani lucrăză pentru binele țerei noastre, este Rogele Carol. Se cuvine deci ca să-i comunicăm că ne-am adunat aci 1000 de inși pentru a ne gândi la binele țerei“. (Intre vii aplause se primesce a-se trimite o telegramă M. S. Regelui Carol.)

Dup'aceea d-l I. Duca, subdirectorul creditului agricol își dezvoltă conferința sa asupra *situațiunei juridice a băncilor populare*.

În ședința de după amiază d-l E. Zane, inspectorul băncilor populare, și-a dezvoltat conferința sa asupra *administrațiunei băncilor*. — D-l Vintilă Brătianu a vorbit despre *tovărășile sâtănesci*.

Conferențiarul se întrebă, cari sunt tovrărășile ce se pot crea? Nevoile locale ale țeranului le vor indica mai bine. În general ar fi trei categorii: de producțiune, de vinđarea produselor și de consumațiune.

În prima categorie avem:

Procurarea în comision de instrumente agricole. Prin acăsta nu înțeleg cumpărarea și vinđarea instrumentelor, ci garantarea cătră o casă a plăței lor. În Italia unde băncile populare au luat o mare dezvoltare, țeranii și-au cumpărat tot felul de instrumente prin plata în rate la bănci. Așa-dér, băncile vor pute înlesni la noi cumpărarea nu numai a plugurilor, triórelor, etc. ci de exemplu și a mașinelor pentru cultura gândacilor de mătase, a viilor, etc.

O chestie mai importantă însă e procurarea semințelor. Ați observat cu toții, cred, că cerealele țeranului sunt de-o mai próstă calitate ca ale proprietarului.

Punend o sémínță bună, țeranul va avé un grâu mai bun, il va vinde mai cu preț și va pute să restituie după un an și sémínța. Apoi produsele fiind mai bune și de aceeași calitate aprópe se va înlesni și înjghebarea de societăți de vinđare de produse. Eță deci cum băncile pot avé influență asupra ameliorărei culturale.

În aceeași ordine de idei este și procurarea de semințe de finațe artificiale, cari aduc un furaj de patru ori mai mult ca finațele naturale.

În regiunea delurilor avem chestiunea replantărei viilor. Pentru un pogon trebuie astăzi podgoreanului aprópe 1500 de lei. Formându-se o tovrărășie de mai mulți sâteni, ei vor pute împrumuta de la bancă suma necesară.

De asemenea chestiunea creării cup-tórelor sistematice de uscat prune, care nu costă mai mult de 400 lei.

A doua categorie de tovrărășie este aceea de vinđări de produse. Sciiți cu toții, că țeranul vinde tot-déuna mai éftin, căci la el intermediarii sunt numéroși. La acăsta contribuie și faptul, că țeranul nu are mai nici-odată cantitatea necesară, pentru a vinde cel puțin cu vagonul.

Décă băncile vor avé magazii, ele vor pute vinde în porturi, profitând ast-

fel de avantajele vinđării în mare. Docurile de la Brăila și Galați sunt dispuse să primescă produsele strînse de băncile populare și să le acorde chiar avansuri asupra cerealelor. E o încreoare ce trebuie făcută. Anul viitor docurile vor pute trimite agenți speciali pentru prețuirea produselor.

De asemenea vinđarea ouélor, care era necunoscută acum căți-va ani.

Băncile mai pot servi încă la schimbarea de produse. Așa, décă în o localitate nu s'a făcut porumb și s'a făcut țuică, se pôte cumpăra de la Banca ce are porumb, oferindu-se țuică. În acăastă privință Casa centrală va înființa în curend un buletin dîlnic de prețuri, ér băncile se vor pute adresa acolo fie pentru schimb fie pentru vinđare de produse.

Așa categorie este a tovrărășiiilor de consumațiune, cari sunt deja cunoscute la mulți din sâteni.

În cas de lipsă de porumb în o localitate de ex. banca va pute cumpăra un vagon pentru a-l împărți apoi în condițiuni avantajoase.

Alte tovrărășii de acest fel sunt magazinele de consumațiune. Acestea sunt mai greu de administrat și conferențiarul sfătuesce chiar pe directorii de bancă din Muntenia, să nu se pré grăbescă de-o cam dată la constituirea lor. În Moldova însă, chestia magazinelor se légă de chestia națională și fondarea lor trebuie încurajată. Acolo sciiți bine cine stă la sate și pentru ce stă!

În *dîna a doua* au urmat lucrările în secții, discutându-ne asupra unor cestiuni fórté interesante.

La órele 8 séra congresiștii s'au dus la cercul „Unirea“ la o gustare, unde s'au rostit numérose toast. După gustare congresiștii s'au dus în piața „Unirei“ și pe locul unde s'a jucat odinórá hora înfrățirei moldo-române, au întins o entusiastă horă.

SCRILE DILEI.

— 15 Ianuarie v.

Fasiunile asupra datoriilor intabulate pe case ori moșii. Cei ce plătesc interese pentru datorii, séu rente intabulate pe case și pământuri ale lor, dobédesc un scăđemént al dării suplimentare, adecă al aruncului după darea de casă și pământ, décă fac în timpul prescrist de lege fasiunile lor asupra acestor datorii intabulate. Fasiunile se pot face până la **31 Ianuarie st. n. 1904*** pe blanchete, ce se capéță la tóte primăriile (antistiile) comunale și se pot preda în decursul órelor de oficiu provéđute cu datele și cu subscrierea necesară. La cas de bóla séu ivindu-se altă piedecă, din pricina căreia cine-va n'a putut preda la timp fasiunea sa, celui împedecat îi stă în drept a face o **cerere de justificare**, arătând cauzele,

* 31 Ianuarie n., cãđend de astă-dată pe o Duminecă, credem că înainte de amiază până la órele 12 primăriile (antistiile) comunale sunt datoare a le lua în primire. — Red.

vânt, pe urmă tot mai tare, ca vuetul tunetului, de se cutremurau tóte și de se trezi copilița.

„Puiu!“ îi dîse mama, „nu despera! Audi cuvintele mele și-mi dă ascultare. Noaptea, când tóte-s liniștite, să te scol și încet cu încetul să rođi lanțurile tale cu pila. Însé nimeni să nu te vadă, nimeni să nu te audă, până ce-ți voiú da un semn, ca să le asvêri de la tine!“

Multe nopți petrecu Puiu pilind lanțurile ei. Munca acăsta o întărea și o iuți, căci lanțurile erau bine făcute, tare călite, trebuia multă putere pentru a le pili și lucrul nu se putea face de cât încetul cu încetul și cu iscusința, ca nimeni să nu bage sémă. Odată fratele audi cum Puiu pilia, și-î puse lanțuri mai mari și mai grele de cât înainte.

În fine munca era terminată și Puiu sta pe culmea unui deal și aștepta. Însé vocea mamei nu rêsuna încă. Puiu era nerăbdătoare, da din piciorușe și-și mușca cođile cele lucitoare cu dinții ei de mărgăritar. Ea și-aducea aminte, ce era libertatea și tremura de dorul ei.

Atunci începú o cêrtă nouă. Unul din-

tré frați se asvêri prin grădina Puiului asupra celuilalt frate, asupra aceluia care o muncise atât de mult. Acesta aștepta cu piciorul sănétos și hotărít. Se începú o luptă cumplită între améndoii frații și acel care atacase, era cât pe ce să o pătêscă.

Puiu sta și se uita. Ea 'și ridică brațele de zîngănită puțin lanțurile. Atunci se audi ca un tunet din adêncime: — „Acum 'ți-a sosit timpul!“ Și cu nu strigăt de bucurie fata își scutură brațele și le făcú libere. Lanțurile picară la pământ și cu o putere neașteptată ea ridică o stâncă și o asvêri peste fratele, care o făcuse nenorocită, de-i sfărímă picioarele.

Atunci se vedú Puiu stând la lumina sórelui, în tótă frumusețea ei. Ea se uita la lanțurile, cari zăceau jos, se uita peste ele la fratele, care-și luase pedepsa și îndrepta ochii cu duiosie spre grădina, pe care pentru întâiași dată o poté numi a sa, și surise.

În măruntaele pământului olocotia de bucurie la privirea copilei celei frumoase și un vânt desmierdător aburia despre mare, jucând cu pêrul fetei și cântând prin frémêtul pădurii o doină victoriósă.

Frații însă erau surprinși și uimiți. Ei nu putéu crede că Puiu, fata cea mică și prigonită asvêlise stâncea cea mare. Cei mai mulți erau chiar nemulțumiți, ei începú a o amenința și a o certa. „Tu! tu ai sdrobit pe fratele meu cel iubit.“ — „Tu! tu ne-ai stricat priveliscea la lupta cea mare!“ — „De ce te-ai amestecat unde nu aveai nevoie?“ — „Nu puteai sta de-oparte și privi ca mai nainte?“ Puiu tăcea și-și simțea numai brațele, cari atât de mult timp fusese robite de lanțuri. Frații însă nu se putéu liniști, că Puiu se trezise. Fratele cel victorios îi luá o parte din grădină dîcêndu-i: „Tu tot nu ai muncit-o“. Cel învins îi dete o altă bucată spuindu-i: „Nu am putut face nimic cu ea, cercă și tu“. Toți ceilalți frați începú să se amestece în grădina ei, să mustre una și alta și să cêră de la dènsa, ca să facă altfel. Puiu rêspondeá: „Ce vă amestecați voi în grădina mea?“ Însé frații o luară de améndoué brațele, o duseră din brazdă în brazdă din cărare în cărare și o siliră să cultive grădina cum le plăcea lor și nu altfel. Biata fată își încrețea fruntea, lacrimi de mânie îi umpleau ochii, dér tóte erau în

zadar. Frații cei mai tari voiau să-i frângă mândria ei, o țineau cu mână de fer și amenințau cu zîngănitul lanțurilor.

În fine se termină și munca cea grea. Puiu se liberă și fugi în munți, unde nimeni nu o poté vedé. Acolo ea se asvêri plângend cu fața la pământ. „O, mamă! mamă!“ striga ea — „m'ai uitat de tot! Mi-ai dat o inimă caldúrosă, cugetări sburătoare și o grădină frumósă, — însă un corp slab. Durerea și înjosirea sunt sórtea mea. Décă voi ai să mor, de ce m'ai născut?“ Atunci din nou tună în fundul pământului și mama rêsponse cu o voce tare și seriósă: „Nu te-am ocrotit până aici? Nu înzadar te-am făcut atât de bogată, nu în zadar țam dat atâta frumuseță, o limbă atât de dulce și cugetări atât de infocate! Să trãesc și înfioresc, plină de putere și de demnitate, ca să inveselesc tótă lumea cu mulțimea fructelor tale.“

Atunci Puiu se ridică în picioare, se uită în depártare și în ochii fetei se oglindea visul unui mare viitor.

pentru cari a fost împiedecat și înaintând fasiunea datorilor sale pe imobile *până la 15 Februarie n. c.*, tot la primăriile comunale și la perceptoarele orașenești. *Cel-ce n'a înaintat fasiunea sa până la 31 Ianuarie n., s'au justificat întârzierea ei până la 15 Februarie st. n. 1903, pierde avantajul, ce i-l dă legea pe acest an, adică nu i-se mai scade nimic din aruncul după casă și pământ.*

Sinodul parochial al bisericii sf. Nicolae din Brașov (Scheiu) se va întruni Duminecă în 18 Ianuarie st. v. Va prezida ca comisar trimis de consistoriul din Sibiu, asesorul consistorial d-l Nicolae Ivan. Cu această ocaziune comisiunea sinodală își va prezenta raportul ei asupra activității comitetului parochial din anul 1902.

Comasarea din Rușava. Este știut, ce grăză pörtă bieții locuitori împotriva comasărilor, fiind-că în schimbul locurilor mici și bune, ce le aveau mai înainte de obicei capătă locuri rele, őr cele bune le capătă proprietarii cei mari. Cine a avut ocaziune să vorbescă cu v'un Săcuii, de sigur fi va fi spus, că peira Săcuiilor se trage de la comasări. Locuitorii din Rușava, după cum s'a scris la timpul său în diarul nostru, n'au vrut una cu capul să se facă comasare în satul lor și în Septembrie a. tr. când a eșit comisia din M. Oșorhei la fața locului, poporul s'a revoltat și domni au trebuit să fugă, care pe unde a putut. În chestia această s'a finit săptămâna trecută pertractarea finală la tribunalul din M. Oșorhei. Acusator a fost cunoscutul viceprocuror conte Lazar, őr pe bieții 6 omeni i-a apărut Dr. Enea Draia. Procesul început luni s'a terminat abia Sămbătă cu următoarea sentință: Avram Blos și Vasile Mateiu au fost condamnați la câte 6 luni, Alexandru Blos la 10 luni temniță. Nicolae Dumbravă, Nic. Moldovanu și Iosif Orban la câte un an temniță. Dum. Gligă, la 9 luni, őr ceilalți la câte 2—4 luni. Cu totul au fost condamnați 22 de inși.

Procurorul va deschide afară de aceasta un nou proces împotriva primarului Anton Cotta și a viceprimarului Ilisia Dumbravă pentru că ei ar fi ațitat poporul la revoltă, asemenea va deschide proces de calomnie împotriva învățătorului Andrei Dunca și a teologului Iuliu Cioba, fiind-că la pertractarea finală și-au revocat fasiunile de mai înainte, motivând revocarea cu aceea, că la prima ascultare au fost injurați și amenințați. Diarul „Székely Lapok” serie:

„Domnii aceștia vor ave prilej să învețe, ca să nu hănuască altă-dată pe deregătorii cinstiți, cari lucrăză serios.”

Un trist capitol este acesta din viața economică a popoului nostru, pe care cei de la „Székely Lapok” n'ar trebui să-l trateze cu amenințări de felul celor de sus.

Un aeronaut român, Dilele acestea a sosit la București d-l locotenent de artilerie Eugen Asachi, fratele repausatului Dr. Asachi, care fu trimis din partea ministeriului de război român să facă serviciu mai îndelungat în regimentul I de artilerie de cetate austro-ungar, unde s'a specializat cu deosebire în aeronautică. D-l Asachi s'a urcat până acum cu balonul liber de 11 ori și cu balonul captiv de 150 ori. La ascensiunile sale cu balonul liber s'a urcat la înălțime de 200—6000 metri și din înălțimea aceasta cu aparate fotografice perfecționate a fotografiat cetăți și orașe întregi. D-l Asachi a adus cu sine numeroase clișeur, dovedind, cât de importantă este aeronautica în timp de război, deoarece se pot fotografia lagăre și trupe în marș etc. Interesantă a fost călătoria cu balonul, ce a făcut-o d-l Asachi în ziua de 7 August 1903 din Viena la Seravio, distanță de 530 Chilometri, pe care a parcurs-o în timp de 5 őr. O altă călătorie a făcut din Venetia la Salo lângă lacul Garda (Italia), distanță de 310 Chm. parcursă la o înălțime enormă peste mare în timp de 4 őr. La această călătorie a avut noroc de un vânt favorabil la coborire, căci altmintea ar fi căzut cu balonul în marea adriatică.

Urloierii din Rêsnov. Primim la redacție plângeri în potrija primăriei din Rêsnov, care de un timp încōce, nu se știe din ce motive, supără locuitorii trimițând pe capul lor visitele dese ale urloierilor. Aceștia, decă se întemplă să găsescă ușa închisă, fiind stăpânul casei absent, fac un tărăboiu de scōlă tōtă ulița. Și apoi locuitorii sunt obligați să-i plătescă. Chiar și decă își mătură inșiși locuitorii urloiele, domnii urloierii trebuie să-și încaseze taxa. Și taxa este destul de mare și nu e întotdeauna aceeași. În sfîrșit urloierii, după cum suntem informați, ar fi o adevărată pacoste și belea în Rêsnov. Atragem atențiunea administrației comunale asupra acestui lucru, căci cei ce ni-s'au plâns de inconveniente urloierilor — nu sunt omeni cari n'ar știi ce este ordinea și regula, sunt însă tot-odată din aceea, cari știi să distingă foarte bine între ordine și — șicană.

Asilul pentru bătrâni „Regina Elisabeta.” Duminecă în 31 Ianuarie n. se va deschide în București cu ceremonie solemnă de către societatea filantropică „Regina Elisabeta” asilul pentru bătrâni neputincioși, care va purta numele suveranei române. În acest asil sunt plasați actualmente 52 de bătrâni.

Pentru masa studenților români din Brașov au intrat de la „Reuniunea femeilor române din Brașov” cotisație anuală 200 cor., de la d-l inginer A. Oneanu din București tot cotisație anuală 20 Lei, őr elevul de la masa studenților Oct. Rêcean (cl. III reală) a colectat următoarele sume: Oct. Rêcean 1 cor., Nic. Rêcean (anual) 5 cor., Sofr. Prună 2 cor., I. Petrișor 2 cor., Victor Fulicea 2 cor., Ios. Martin 1 cor., G. Boeriu 80 b., Bart. Vișioi 1 cor., Elvira Rêcean 20 b., — *cu totul 15 cor.* Primescă generoșii donatorii cele mai căldurose mulțămite. — *Direct. școl. medii gr. or. rom.*

Guvernul turcesc și armenii. Se depeșeză din Constantinopol că guvernul turcesc a început din nou să ia măsuri rigurose contra armenilor, cărora li-se refusă permisiunea d'a călători în interiorul țerei. Au fost oprți d'a călători chiar și demnitarii armeni, Dicran Effendi și Jusufran, pe cari patriarhatul armean voia să-l trimită la Ierusalim spre a face o anchetă asupra neînțelegerilor clerului armean de acolo. Patriarhul armean Ormanian a prezentat Porței o protestare în această privință. Monseniorul Nerses, numit mitropolit armean în Bulgaria, n'a putut să obțină pașaport și astfel îi este cu neputință d'a se duce la scaunul său. Porța a refuzat patriarhului armenesc tradiționala gratificație de anul nou.

Asil pentru orbi. Regina României se ocupă de mult cu gândul de a înființa în București un asil pentru orbi. Nu pută însă găsi o persoană abilă ca să fie director la acest asil. În sfîrșit — după cum anunță „Buk. Tagbl.” — s'a găsit la Ploiești un Evreu orb cu numele Rottenberg, care a fost instruit la un institut de orbi din Viena. Acuma se caută un local potrivit pentru instalarea asilului și gasindu-se acesta, institutul va fi deschis în curând.

Cel mai frumos cadou pe care un ginere îl pōte face iubitei sale sōcre, e fără îndoială „Cartea Sōcrelor” de Marion. Efect garantat. Decă sōcra nu-i va da cu cartea în cap, s'ănapoiază costul. Prețul cărții 1 leu pentru cei slab în punge, 2 lei pentru cei chiaburi. A se adresa la autor: Marion, casa Török, piața teatrului București, — adăugându-se 10 bani pentru porto.

„Tugela-drops.” Cuvântul acesta este din limba Burilor. Tugela este o localitate unde Burii au bătut strașnic pe Englesi, őr „drops” însemneză „picături”. Vinul negru ca sângele de la pivnița Eszterhazy, pe care l'a bătut comandantul bur Jooste, când a fost la Brașov, l'a numit Tugela-drops. Și așa i-a rămas numele până în ziua de astăzi. A se vedă anunțul respectiv.

Mulțumire. Curatorul bisericii gr. cat. din Coșocna aduce fierbinte mulțămite d-șōrei Gyulai Amalia din Cluși, care a binevoit a ne colecta în Cluși în folosul bisericii noastre nou edificate suma de 15 corōne, care s'a predat destinațiunei. Coșocna, în 28 Ian. 1904. Curatorul bis. gr. cat. din Coșocna.

Rectificare. În „Darea de sēmă și mulțămite publică” publicată de biroul „Reun. fem.” în Nr. 5 al „Gazetei” s'a strecurat o őrōre, și anume: D-na Elena A. Popovici a contribuit 16 cor., őr nu 10 precum s'a publicat.

Reuniunea învățătorilor gr. cat. din archidieceasă.

De lângă Mureș, Ian. 1904.

În numărul 1 de Duminecă am őr, cumcă toți învățătorii și învățătoarele, ordinar și suplenți, de la școlile elementare superioare și asilele de pe teritoriul archidiecesei de Alba-Iulia, sunt membrii ordinar ai reuniunii. Din rapōrtele comitetului central, al cassariului și al redacției Fōiei Școlastice făcute adunării generale, nu putem constata esact numărul membrilor, d'ăr cumcă nu satisfac toți învățătorii obligați în asta privință, dovedescă eelantant raportul cassarului publicat în „Fōia școlastică” numărul 20—22 din anul expirat.

Raportul acesta lucrat fidel pe baza datelor oficioșe, ne spune: cumcă din tōte despărțemintele au intrat taxele statutare, prezentând consemnarea tuturor despărțedimpună cu indicerea taxelor intrate.

Tractul protopopesc al Aiudului a trimis 120 cor., al Alba-Iuliei 20 cor., al Almașului... al Arișului... al Biie-Sănmărtinnului 40 cor., al Blașuiului 32 cor., al Cătinei... al Clușiului 32, al Cojocnei 104 cor., al Dergei 1655 cor., al Iernotului... al Fărăgăului 34, al Indolului... al Ludoșului de Mureș 22 cor., al Mediașului... Elisabetopolei 20 cor., al Morlacei... Mureșului... Uōrei de Mureș... al Pogăcele... Reghinului 55-08 bani, al Roșiei 56 cor., al Sebeșului... Turdei 87-80 cor., al Fărăgășului 95 cor., al Giurgului 140 cor., al Sibiu-Chichindealului 52-22 cor. și al Odorheiului-Treiscaunelor...

După încheierea anului de gestiune 1902/3 au mai intrat unele taxe din tractele: Alba-Iulia, Biie-Sănmărtin, Aiud, Blașui, Cătina, Cojocna, Iernot, Giurgiu, Morlaca și Uōra-Mureșului, aceste vor fi gura însă în rațiunile cassarului pe anul de gestiune curent 1903/4. Dintre tōte tractele protopopesce n'au desfășurat până acum nici o activitate din tōtă archidieceasă Indolul și Odorheiul-Treiscaune.

Din datele acestea publicate prin cassarul reuniunii, cu durere trebuie să ne convingem, cumcă nu toți învățătorii satisfac obligațiului lor împreunat cu oficiul și starea lor de învățător, — ba unii din ținuturile cele mai bogate n'au plătit încă de la inactivarea reuniunii, decă de 5 ani, nici o taxă. Unde este aici echitate și dreptate? Pe lângă indolența respectivilor, pōrtă vina și organele Reuniunii, președinții despărțemintelor, biroul central, — ba în mare parte și protopopii tractual, cari — onōre excepțiunilor — în mare parte nu-și dau silință a constringe pe membrii ordinari la plățirea taxelor. De aici vine și înmulțirea restanțelor și stagneză progresul Reuniunii.

Din raportul comitetului central v'ed, că un conspect esact al membrilor nici nu se pōrtă în centru — la biroul Reuniunii — căci raportul comitetului central, folosescă cu privire la numărul membrilor, datele scōse din rapōrtele și procesele verbale ale despărțemintelor.

După datele aceste membrii Reuniunii sunt: Tractul Aiudului 23 ord., 8 ajut. (crescere față de anul trecut 4), Alba-Iulia, conspectul anului curent lipsește, după conspectul anului trecut 14 ordinar; Almaș conspectul an. curent lipsește, după cel din anul expirat 15; Ariș conspectul lipsește, după cel din anul trecut 13; Biie-Sănmărtin 19 membrii ord., 6 ajut, Blașui ord.21 (crescere 2); Cătina ord. 21 (scădemēt 4); Cluși ord. 38, fundatori 2; Cojocna ord. 21 (scăd. 1) ajut. 22, Dergea

ord. 20; Iernot ord. 15; Fărăgău consp. an. curent lipsește, după cel din anul trecut ordinar 18; Giurgiu ord. 25, fund. 2, ajut. 11; Indol ord. 16, ajut 2; Ludoș ord. 18, Mediaș-Ibașfalău ord. 27 (crescere 3) ajut. 4; Morlaca ord. 20 (scăd. 6) ajut. 4; Mureș consp. membrilor curent lipsește, după cel din anul trecut 22. Uōra consp. membrilor curent lipsește, după cel din trecut 12 ord. 17 ajutatori; Pogăcena comp. lipsește, după cel din anul trecut 18; Reghin comp. membr. actual lipsește, după cel din anul ord. 25; Roșia 12 ord., 5 ajut; Sebeș conspectul membrilor actual lipsește, după cel din trecut 14; Sibiu 31 ord. (crescere 1), Turda consp. memb. act. lipsește, după cel din trecut 21 ord.; Fărăgăș ord. 38 (crescere 2), fund. 5, ajut. 2.

În sumarul membrilor publicat de comitetul central se őrice, că Reuniunea are 29 membrii fundatori, pe când în datele despărțemintelor numai despre 15 se face amintire. Unde sunt ceilalți 14 membrii fondatori? În care despărțemēt locuesc? Pentru ce nu se face despre ei amintire? La tōte aceste întrebări ar fi cu scop, ca comitetul central în raportul său final în adunarea generală viitoare să deie deslușire detaiată și esactă, comunicând specific numele, ocupațiunea și domiciliul membrilor fondatori, ca așa publicul să știe precis, cari sunt membrii fondatori și aceia pe teritoriul cărui despărțemēt locuesc, ca așa învățătorilor să li-se dea ocaziunea plăcută, de a cunōșce pe binefăcătorii lor și pe mecenații Reuniunii. Asta ar merita o binefăcătorii noștri și ca un semn de recunoștință din partea noastră, őr de altă parte procederea acestă corectă ar îndemna și pe alții a intra în șirul membrilor fondatori.

Tot asemenea ar trebui să purcedem și cu membrii onorari; despre acestă voiu scrie însă de altă dată.

Mureșanul.

Cestiunea meseriașilor în Bucovina.

„Desteptarea” din Cernăuți ridică în numărul ei de la 4 Ianuarie o cestiune importantă, aceea a nevoei de a crea o clasă mijlocie de comercianți și meseriași români în Bucovina. E'tă ce őrice confratele nostru:

De clasa mijlocie, de meseriași și comercianți, la noi Români din Bucovina mai că nu-i vorbă.

Putini meseriași și negustori, cari mai erau prin orașele noastre, au dispărut cu totul, și locul lor l'au ocupat străinii.

Cine cunōșce istoria mai veche a orașelor noastre, știe că breslașii români și negustorii români erau într'un timp chiar foarte bine organizați. Astăzi nu mai pōte fi vorbă de organizarea lor, pentru-că ei nu esistă. Concurența străină, adese-ori destul de nereală, a făcut că breslașii și negustorii noștri au dispărut. D'ăr acesta este o lipsă foarte mare în organismul nostru național, pentru-că lipsește legătura naturală între popor și clasa cultă. Meseriașii și negustorii formeză așa őricând *trunchiul corpului în organismul social*, fără de starea această organismul social este anormal și nici când nu pōte avē durată lungă.

Poporul nostru — talpa țerei și temelii noastră — este popor agricol. El se ocupă cu lucrarea pământului, pe care îl mai are, și în sudōrea feței sale mai scōte dintr'insul ceea ce dă Dumneșeu. Cu tōte că poporul are puține trebuințe, chiar și pe aceste cât de puține nu le pōte acoperi pe tōte cu articole fabricate s'eu cumpărate de la meseriași și negustori de ai noștri.

Mai că tōte recușitele sale pentru lucrarea câmpului, întru cât nu le fabrică el singur, le cumpără de la meseriași străini. Apoi alte mărfuri, cari îi trebuie pentru sine și casa sa, încă le cumpără la străini. De tot puțin sunt covail, blănari, cojocari și ciobotari de ai noștri. Icti colea mai întâlesc prin cele sate, câte unul, d'ăr și acela are aspectul unui om, căruia de pe față i-se pōte ceti, că nu-i vine a sburda. Pe la orașe mai că nici vorbă. Așa că banii câștigați de poporul nostru în sudō-

rea feței sale, trebuie să trecă în mână străine.

Avem în țără o școală de meserie și comerț. Școala aceasta, după cum arată statistica ei, e de tot puțin frecventată de Români, măcar că ar pute fi destul de lesne frecventată de Roșoșeni, de Ciocucani și de ceilalți Români din oraș și suburbii. „Societatea pentru cultura și literatura română” dădea la timpul său ajutoare însemnate celor cari se dedicau meseriei. Și acum ar fi foarte bine, decât la internatul nostru de băieți la primire s'ar lua în considerare aceia, cari doresc se frecventeze școala de meserie și negoț.

În întreaga țără nu avem un croitor de domne-ajută. Chiar ornatele bisericose se confecționează de străini. În timpul mai nou laudabila „Societate a doamnălor române”, recunoscând scăderea aceasta, a luat în mâinile sale și sub îngrijirea sa această confecționare și spre deplina mulțumire a celor interesați, după cum am avut ocaziune a ne convinge despre acesta și din mulțămitele publice apărute și în jurnalul nostru.

Din confecționarea hainelor prețesc pentru preoții din întreaga țără, ar pute să trăsca foarte bine chiar mai mulți croitori de ai noștri.

Tot așa stau lucrurile și cu celelalte ramuri de meserie și cu negoțul. Tote trebunțele noastre trebuie să le acoperim cu articole cumpărate de la străini, cari adese-or devin dușmanii noștri cei mai înverșunați.

Să ne fie deci aminte de starea noastră mijlocie. În nici o stare nu se poate câștiga și aduna atâta avere, ca în starea mijlocie, în starea breslașilor și a neguțătorilor, decât aceștia pricep brăsla lor. Din calfe s'armane mulți din breslași au ajuns la stare materială frumoasă.

Momentul național însă și aici formeză și trebuie să formeze lucrul principal de ce noi Români mai că am dispărut din orașele țării? Numai din cauza, că a dispărut starea noastră mijlocie, — breslași și neguțătorii noștri, — și de surescendță nu s'a interesat nimeni. Decă voim a ne îngrijii de meseriași și de neguștori, să-i și sprijinim din toate puterile noastre. În administrarea comitetului „societății pentru cultura și literatura română din Bucovina” se află o frumoasă fundațiune a răpăusului Sucevan, al cărei venit este menit pentru crearea de stipendii pentru elevii de la școala de meserie și de comerț din Cernăuți. După cum suntem informați, fundațiunea aceasta se va activa cât de curând, așa că și pentru acest ram am pute să crescă nise tineri bravi cu purtări bune și iscușiți, cari ar fi chemați să umple măcar întru câțva lacuna această din organismul vieții noastre sociale.

Dér pe de altă parte și cătră publicul nostru românesc trebuie să ne îndreptăm cu un apel călduros, ca să binevoescă a sprijini la ori-ce ocaziune meseriași și neguștori de ai noștri, ori unde s'ar ivi.

Din multe comune rurale ne vin vești îmbucurătoare, că Români de ai noștri au înființat și înființeză prăvălii, s'au dughene mai mici pentru acoperirea trebuințelor casnice ale sătenilor.

O serbare

la Societatea meseriașilor români din Turda.

Turda, la 22 Ian. 1904.

Onorată Redacțiune! În ajunul Crăciunului, în prezența unui număr public, dame și domni, și a elevilor școlii fundamentale române din Turda, s'au distribuit ucenicilor s'erați de la meserii vestimente noue și pălării din partea *Societății meseriașilor români de aici*. Serbarea s'a ținut în localul școlii, unde s'a arangiat un pom încercat cu turte de Turda și pome.

După înserat d-l protopop Iovian Mureșan și d-l preot Nicolae Rațiu ca cateheți au condus pe ucenic în localul școlii, unde aprindându-se luminile de pe pom, presidentul meseriașilor Dr. Eugen Pătăceanu deschide serbarea, accentuând intențiunea meseriașilor și espunend mijlocele, cari le

stau la dispoziție. Roga pe domni preoți, ca să-i presinte pe aceia, pe cari îi recomandă să fie împărtășiți cu vestimente.

După distribuția vestimentelor între cei 17 ucenici propuși să fie ajuturați, preoții la rândul lor au adus fie-care în numele ucenicilor, între cuvinte elogiose și de îmbărbătare, mulțumire meseriașilor, urându-le ca acest modest început să fie bun augur pentru muncă eficace pe acest teren și în viitor.

S'a citit lista celor cari au contribuit la colecta circulară pentru procurarea darului de Crăciun de meseriași, în numele cărora presidential le-a exprimat mulțumire; tot-odată a îndemnat pe ucenici, ca să niuscă a se face vrednici și în viitor de ajutor, care să fie arvuna legăturii neșterse între meseriași români cu patronii și antemergerii lor.

Apoi elevii școlii, sub conducerea învățătorului Simeon Poruțiu, au cântat o cântecă frumoasă, după care s'a închis serbarea, împărțindu-se turte și pome între școlari.

Cei prezenți ne-am depărtat de aici cu dorul ca această serbare, primă în felul acesta la noi, să se repetescă în tot anul, ajutand cât mai mulți băieți s'erați.

Cu ocaziunea această s'a constatat, că sunt la meserii în Turda 35 de ucenici, cari aproape toți sunt lipsiți de mijloce, și așa intențiunea meseriașilor de a veni în ajutorul lor, e cea mai nobilă faptă, care numai laudă și recunoștință le va aduce.

Resultatul frumos al serbarii se atribuie comitetului meseriașilor constătorii din următorii: Iosif Urcau, Ion Lupu, Silviu Bologa, Alesandru Cadar și Vasiliu Șandru.

Pe lista lansată în public au contribuit următorii: Dr. Eugen Pătăceanu 4 cor., Iovian Mureșan 5 cor., Dr. Valer Moldovan 2 cor., Dr. Ciuta 2 cor. Lucia Bologa 1 cor., Dr. George Popescu 4 cor., Dr. Iuliu Popescu 2 cor., Iuliu Vlăduțiu 1 cor., George Boldea 2 cor., Stefan Felezou 40 b., Ión Chiș, Ioan Lupu, Alesandru Chiș, Sabina Dandea, Iosif Dascal câte 50 bani. Ales, Isara 1 cor. Nicolae Rațiu 2 cor., Ioan Pașca 2 cor., Iosif Urcau, Gligorie Sav și Vasilie Goia câte 1 cor., Ioan Pop și Nic. Pop câte 40 bani.

E.

Din America.

(Correspondență part. a „Gaz. Trans.”)

Pittsburg, 10 Ian. 1904.

Cătră frații din patrie!

Reuniunea rom. „Vulturul” a ținut la 10 Ianuarie întrunire semi-annuală de încheierea socotelilor și alegere de conducători. Trei pătrare din anul trecut au fost pentru Reuniune și Români de aici o stare de înflorire. Tote au mers binișor. Români și-au îmbunătățit în câțva starea, ér reuniunea, pe lângă toate cheltuelile avute, ca chirie pentru local, transport de cărți pentru bibliotecă de la Brașov și Sibiu, costul abonamentelor a șese diare săptămânale pe anii 1903 și 1904, cocarde naționale trimise la 11 membri de onore ai reuniunii noastre, și alte cheltueli mai mărunt, — am încheiat anul 1903 cu un fond de 103 dolari depuși la bancă pe numele Reuniunii. Ultimul pătrare al anului trecut a fost plin de greutate. O mare parte din fabrici s'au închis pe termin nehotărît, ér multe au redus numărul lucrătorilor lăsând o parte și din Români noștri fără de lucru. Aceasta nu a fost numai în orașul nostru, ci în întreaga America. Din 74 membrii, cari au fost înserși în decursul anului, 20 s'au reintors în patrie, ér v'ro 10 au plecat în alte orașe din lipsă de lucru. În timpul de față mulți oameni de ai noștri pierd timpul în zadar, mănncând de-agata ce au câștigat în alte timpuri cu muncă grea, s'au intră în datorii pe la cunoșcuti. Cu începerea anului nou a început a se mai deschide lucru în unele părți, dér încă nu în mod suficient. Diarele americane anunță, că în cu înd se va porni lucru ér cum a fost în trecut, în acest cas greutate și necazurile vor mai dispără, luându-le locul bucuria și speranța.

Biblioteca noastră numără acum 470 cărți de diferite cuprinsuri. Din România primim gratuit revistele, „Jurnalul societății centrale agricole”, „Câmpul”, „Albina”, și „Sămănătorul”. Primescă stim. sprijinitori mulțămitele noastre sincere. Pentru acestea ne găsim datorii a muncă în primul rând d-lui Dr. George Maior, profesor în București, care ne-a fost un cald sprijinitor de la început.

Conducători pe terminul viitor au fost aleși: Ilie Martin președinte, Silviu Nicora vice-pres., Vasilie Munteansecretar, Stefan Nierghesiu cassar, Dum. V. Grapa, Gligor Bartoș controlori, Ioan Lazar, Dumitru Iridon bibliotecari, Ioan Onic Varga, Gavril Mihail, Nicolae Muntean, Vasilie Vlăduțiu membrii în comitet.

Ilie Martin.

Veți de tine!... Veți de tine!...

Totá înmea ađi se crede
Că e tare, că e mare,
Că-i destéptă, că-i cuminte
Și că multă carte are...
Nu-ți primesce observații,
Nici învețătură de bine,
Ci la toate își răspunde:
— *Veți de tine!... Veți de tine!...*

Ai de pildă un prieten
Care jocă cărți într'una
Și la sume „colosale”
Perde... perde 'n tot-déuna,
Géba-i spui: „Mai lasă jocul
Că-i rușine, mă, creștine!”
Că-ți răspunde cu 'nciudare:
— *Veți de tine!... Veți de tine!...*

Ai pe altul care-i place
Ca să bea la „nemurire”
Și să facă bazaconii
Gogonate, în nescire...
Géba-i dici: „Mai dă-o naibii
De beție, că-i rușine!”
Că-ți răspunde și te... arde:
— *Veți de tine!... Veți de tine!...*

Veți pe unul că își lasă
Copilașii și nevasta
Și în chețuri o tot duce
De te miri de el ce-i asta?
Géba-i spui: „Mai veți de casă
Că-i păcat și e rușine!”
Că se supără și-ți dice:
— *Veți de tine!... Veți de tine!...*

Veți apoi p'un Terchea-Berchea
Că politica 'nvêrtesce
Și că d'asta tot-déuna
Fără slujbă se găsește...
Géba-i dici: „Dér ia o slujbă,
Las politica, creștine!”
Că-ți răspunde cu 'ngâmfare:
— *Veți de tine!... Veți de tine!...*

Veți pe altul, că se vîră
Într'o meserie care
Nu-i făcută pentru dânsul
Și că n'întrinsa-i fără „sare”.
Géba-i spui: „La veți de altă
Meserie, mă creștine!...
Că-ți răspunde dirj băiatul:
— *Veți de tine!... Veți de tine!...*

Veți apoi pe lângă casă
Cértă și bătaia în lege,
Și scandaluri la poliții,
De la sine se înțelege....
Géba-i dici: „Mai lasă cértă
Și bătaia, mă vecine!...
Că-ți răspunde cu turbare:
— *Veți de tine!... Veți de tine!...*

Veți și veți că totă lumea
Ți-se pare înțeleptă
Și că e, ca altă lume,
Mai cuminte, mai deșteptă...
Nu-ți permite observații,
Nici învețătură de bine,
Și la toate își răspunde:
— *Veți de tine!... Veți de tine!...*

Marion.

Pentru incendiații din Balomir.

La suma de 235 cor. 22 bani, pentru nenorociții incendiați din Balomir, mai adaugem ađi următoarele contribuții maritimése:

D-l N. Jugănaru din Turcheș 4 cor., d-l Ioan Poduș, invetș. Seuca (Sălagiu) 2 coróne.

Suma totală 241 cor. 22 bani.

În numele celor atinși de marea nenorocire, exprimăm generoșilor contribuenți sincere mulțumiri.

Serate de-ale meseriașilor români.

A 12-a și cea din urmă ședință literară din 1903, s'a ținut Joi la 31 Dec. n. în localitățile „Reuniunii sodalilor români din Sibiu”, care a fost loc de întâlnire și în 1903 pentru sute de oameni iubitori de progres. Aici măestrii cu cunoștințe, câștigate în cursul vieții, destul de sbuciumate, își espun esperiențele, din cari tinerimea își croește ogașele de urmat în viitorul apropiat; sodalii (calfele), damele din cor și alții, disracții folositoare ne procură tuturora prin cetirea de bucăți alese, prin predarea cutărei poesii frumoșe și prin cântări ce ne înveseleșc inimile.

Notarul Reuniunii d-l I. Apolzan, cetește protocoalele ședințelor administrative din cari am aflat despre hărnicia, cu cari damele din departemântul întregitor al Reuniunii lucréză pentru a face din serbătorile Naserii Domnului, zile de adevărată sôrbătorire pentru sêracii noștri; despre număróșele cărți dăruite bibliotecii prin stimabila doamnă Emilia Dr. Rațiu, despre interesul ce asesorul consistorial Dr. M. I. Cristea îl pôrtă causei meseriașilor, mijlocind aplicarea a 7 băieți originari din Toplița-română, la diferite meserii în Sibiu Avrig și Săliște, cum și despre urcarea taxei pentru folosirea cărților din bibliotecă la 6 bani săptămânal de exemplar etc.

Bogatul și variatul program al seratei a fost esecat cu pricepere și succes deplin.

„Protocolul de presentă” avea numărul curent 115, între cari s'au sortat cele 14 cărți folositoare dăruite de Reuniune.

De încheiere presidential mulțumesc tuturora, cari în tot decursul anului sprijin au dat Reuniunii, și îi rógă a fi și pe viitor colabóratorii cauzelor bune, îndeplinită de Reuniune.

Neghină.

ULTIME SCIRI.

Budapesta, 28 Ianuarie. În ședința de ađi a camerei contele Tisza, a declarat, că guvernul trebuie să tragă conscuențele din faptul, că micul grup al obstrucționiștilor este sprijinit în taină și de alți membri ai camerei, cari parte recunosc, parte négă acesta.

Tisza declară mai departe, că deja de la început a primit de la Corónă imputernicirea de a întreprinde ori-ce pas trebuincios pentru descurcarea trebilor. În fine apeléză la obstrucționiștii să lase a se vota cel puțin legea recrúților.

Budapesta, 27 Ianuarie. Diarele oficióșe anunță, că în decursul audienței ce a avut'o contele Tisza, nu s'a tractat despre anumite imputerniciri, ce le-ar fi cerut Tisza pentru a infrânge obstrucția, căci cabinetului Tisza i-s'a dat deja de mult mână liberă cu privire la aplicarea mijlócelor necesare în scopul restabilirii stărilor normale parlamentare.

Newyork, 27 Ianuarie. În urma închiderii fabricilor, domnesce mare miserie între lucrători. Mulți, ca să aibă ce mânca, s'au datat la sparger și furt. Temnițele sunt pline de lucrători. Situația emigranților necunoscători de limba englesă e desperată.

Din Roșia montană.

12 Ian. n. 1904.

Mult Onorată Redacție! Cam rar se scrie câte ceva din comuna noastră, deși Roșia montană e una dintre comunele fruntașe din Munții Apuseni.

Ea avea după recensământul din 1900 3340 locuitori dintre cari: rom. cat. 1077, gr. cat. 1013, gr. ort. 865, aug. 9, ev. ref. 65, unitari 321.

După limbă: Români 1912, Maghiari 1404, Nemți 24. Va să zică majoritatea locuitorilor este română.

Locuitorii se ocupă cu lucrarea bănilor de aur, cari se lucră de pe timpul Romanilor. Până'n anii trecuți erau cele mai vestite din patrie. Acum însă încetul cu încetul au început a căde din avuția și înflorirea de odinioară.

Și acum după această mică introducere, dați-mi voie on. Redacție a vă comunica următoarele:

În toamna anului 1901 am fost numit învățător ordinar, ér în 1902 învățător definitiv la școala română gr. cat. de aici, unde am muncit și muncesc cât m'ajută stabele-mi puteri.

Scind bine, că între cele mai nimerite mijloce de înaintare și luminare ale elevilor se numără și bibliotecile școlare, și ne având școala de aici bibliotecă, îmi propusesem deja prin anii trecuți să înființez cu ajutorul lui Dumneșu o astfel de bibliotecă și la școala noastră.

Împrejurările însă nu mi-au permis aceasta până în anul curent.

Așa prin luna lui Octombrie îmi propusesem firmă ca să înființez biblioteca. Fînd că îmi lipseau mijlocele materiale spre realizarea acestui scop, m'am hotărît să aranjez cu elevii școlii în 8 Ian. a doua zi de Crăciun o producție declamatorieă teatrală-musicală împreună cu joc din al cărei venit să se pună la înființarea bibliotecii școlare.

Tôte acestea le comunicasem și dir. școlar de aici părintele Isidor Butnar, creșdând că fără îndoiala voii întâmpina bună voiața și sprijinul d-sale. Când colo ce să veși? On. director școl. — bag sêma ca să-și documenteze interesul — îmi spune că dînsul nu se amestecă în lucrul acesta. După-ce și a doua oră primesc tot acelaș răspuns — i-am dîs și eu: Bine d-le director, decă d-ta nu mă sprijinești, mă voi adresa altor ômeni mai buni ca d-ta, cari ored, că mă vor ajuta și sprijini.

La aceste cuvinte d-l dir. s'a aprins foc și m'a dîs: „Scii, că decă nu te sprijinesc eu, altul nu te p'te sprijini. Iți voii arăta eu, că făr' de mine nu poți face nimic“.

Vêdend, că părintele Butnariu nu mi-a primit planurile mele, m'am adresat tînărului și simpaticului capelan de aici On. Domn Virgil Hățegan, rugându-l să primescă un punct din program și tot odată să-mi ajute, ca să duc în deplinire această salutară întreprindere. Dênsul cu cea mai mare bunăvoință și plăcere a primit angajamentul, asigurându-mă tot odată că-și va da tot concursul posibil.

După acestea m'a pus pe lucru, am instruit elevii, am dobândit concessiunea autorităților etc. Firesce la tôte acestea părintele Virgil Hățegan mi-a fost mâna cea dreaptă.

Fîind tôte în ordine, în 19 Dec n. 1903 înainte de școală o scrisoare în care-i aduc la cunoștință pasul ce voesc să întreprind, rugându-l tot odată, ca să mi pună la dispoziție spre acest scop: sala școlii.

Acum e acum. Majoritatea sen. școlar, pusă la cale de părintele Butnariu — pe lângă tôte străduirile și protestările mele și ale d-lui capelan, — aduce hotărîrea: „Că localul școlii nu se dă pentru producțiunea elevilor“.

Bravo părinte Butnariu! Școala nu-i pentu producțiunile elevilor ci pentru ospețele străinilor în sala școlii?!.. Când oine în 3 Mai n. 1903 fără convocarea senatului școlar, a permis de s'au ținut două ospețe străine în sala școlii?

Vêdend, că școala însăși pentru ea, n'are nici un drept, am alergat la străiu, cari mai bine m'au primit ca ai mei.

După celea întimplată în 19 Dec. respective 26 Dec. n. părintele Butnariu n'a încetat de a-mi pune bețe în rote.

A început a desmînta și pe unul și pe altul de a nu lua parte la producțiune — formându-și chiar o partidă contrară. Ba a doua zi de Crăciun vestesc în s. biserică următoarele: Că deși produciunea, care o aranjează elevii sub conducerea și responsabilitatea mea, n'are „concesiunea“ și „invoirea“ direcțiunei, totuși, cei cari voiesc dintre poporenii „pot“ lua parte la ea.

Pentru-ce să n'aibă „concesiunea“ și „invoirea“ direcțiunei? De când pôte fi cineva stăpân pe voiața și punga cuiwa?

*

După multe lupte și frământări, cu ajutorul bunului Dumneșu ajungem sêra de 8 Ian. n. 1904. Punct la 8 ore în fața unui public destul de numeros se începe producțiunea elevilor, al cărei rezultat, atât moral cât și material a fost peste așteptare satisfăcător. Mai ales rezultatul moral.

Având la dispoziție notele d-lor cas-sarii: Virgil Hățegan și Ales. Giurca unior m'am luat îndrăsnelă a raporta cu această ocazie și despre venitele acestei producțiuni. S'a încassat suma de 101 cor. 80 b. din cari subtrăgându-se speșele de 50 cor. 31 b., rezultă un venit curat de 51 cor. 48 b.

Au contribuit peste taxa de intrare d-nii: Carol Henzel 2 cor., Trifan Miklos 2 cor., Simion Henzel 1 cor. 20 b., Marian S. Ungur 1 cor. 20 b., Ștefan Giurca 1 cor. 20 b., N. N. 1 cor. 20 b., Ales. Giurca 1 cor., George Lupu 1 cor., Georg. Bocănciu 1 cor., Bruch István 1 cor., Wallner Gyula 60 b.

Raffay Zsigmond, Pompiliu Cioban, Székely Sándor, George Bocănciu, inv. George Bodea, Vertlen Ióska, Miheș Ioan, Ales. Drumuş, Ștefan Drumuş, Ales. Miheș, Amalia Miadiu, Netti Lepedeau, Leontina Iâmbor, Pap Albert, Ivan Corpadea, Bertano Ferdinando, Ajtai Béla, Visalon Vasina, Vochița Giurca, Sim. Lupu, Ales. Babuș, Ales. Pop câte 20 b.

Acestora, în numele elevilor le aduc cele mai căldurose mulțumiri.

Pe lângă acestea îmi țin de cea dintâi datorință a-mi exprima sincerile mele mulțumiri, On. domn preot capelan Virgil Hățegan, care n'a cruțat nimic din momentul, când m'am adresat dînsului să mă sprijinescă.

Mulțumiri căldurose aduc și frunțașei familiei Henzel și în special venerabilului octogenar Simion Henzel curatur primar, care deși apăsât sub povara frumoșilor săi ani, n'a cruțat osteneală luând parte la producțiune, a înălțat mult prin acesta petrecerea noastră.

Părintele gr. or. On. Domn George Lupu încă primescă mii mulțumiri pentru sprijinul și interesul ce l'a manifestat față de producțiunea noastră. Dênsul a înțelea mai bine cuvintele. „În unire e putere“. Așemenea primescă mulțumiri și d-l Ales. Giurca pentru serviciul prestat.

Marian S. Ungur, învățător.

Ședătorile la sate,

Înflința lor stricăcioasă asupra tinerimei și mijlocele prin cari s'ar pute combate cu succes.

Motto: La noi „e putred mărul“, nu-i mod de curățire și tot ce se sperază, sunt simburii din el, aceeași cer plantare Andreia Mureșianu.

Decă privim mai deapropo viața socială a poporului român de la sate, aflăm întrînsa multe obi-eiuri, unele vechi, rămase din moși strămoși altele mai noue practicate numai de generațiunea actuală. Sêu și decă originea lor e veche, e nouă forma sêu modul sub care se practică.

De datini sêu obiceiuri de acestea se folosea Românii noștri cu ori-ce ocașione dovadă că decă se întemplă să se întrebî pe cineva: de ce face cutare lucru? iți răspunde scurt și simplu că „așa-i obiceiul“.

E lucru frumos când un popor scie să-și păstreze cu scumpătate obiceiurile rămase lui de la strămoșii săi, căci cu ele își păstrează limba și legea, tesaurul cel mai scump și nou singurul ce ne-a mai rămas și conservatismul Românului în privința aceasta a devenit proverbial. Dic, e frumos lucrul acesta, dér bun pôte fi numai atunci când obiceiurile acelea sêu se păstrează în mod original, adecă așa cum le-au practicat bătrânii, sêu decă se schimbă întrucâtva, în schimbarea aceasta să nu aflăm o nota demoralizatoare a acelor obiceiuri. Și étă de e:

Scim că strămoșii noștri și cu deosebire aceia dintre ei, cari au trăit în timpurile tri-t-ale iobăgiei, au dus o viață cu mult mai amară de cât noi cei de acum Trebuia să lucreze bietul om cu toți cășeni săptămîna intrégă în brezda domnului și acesta până se termina lucrul câmpului, ér atunci erau luate la rënd bieteale femei

cari împreună cu fetele lor trebuiau să mîrgă la placă la curte până ce se gâta ori-ce lucru, și numai atunci se puteau întorce la ale sale. Ne putem închipui ușor cât de mult trebuia să lucreze atunci bieții Românii. Da, lucrau mult, fôrte mult, însă tot-deuna cu sirguintă neîntrecută și cu gândul la Dumneșu. Si munca lor era binecuvîntată de Domnul puterilor, pentru că ori cât de asupriți, nu-și uitau nici când că este un Dumneșu în ceri, care îndreptă destinul popórelor. Dumineca și în sêrbători când numai le permitea timpul, alergau cu toții la biserică, unde se pûté ruga în liniște și pûté asculta câteva po-vește frumoșe de la singurii lor conducători, de la preoți. Restul zilei îl petreceau astfel: că bătrânii se adunau la sfat într'un loc potrivit pentru ei, tinerii la joc și hori își petreceau veseli împreună, ferindu-se tot-deuna de certe, batjocuri, bătaii sêu alte blăstămății. Inimile lor se însuflețiau numai de „cruce și dreptate“, cum dice nemuritorul Sion.

Astfel stând lucrul, de sine se înțelege că obiceiurile lor încă erau tôte bune și frumoșe. Dér scopul meu nu e caracterisarea acelor obiceiuri, ci mă voii îndestuli a spune: că tôte obiceiurile lor ținneau la ridicarea solemnității unor sêrbători, sêu a unor momente mai însemnate din viața omului. Căci ce alt scop pot să aibă frumoșele obiceiuri de la nuntă, ce se mai practică și astăzi, de cât ridicarea înse-ninătății momentului. Și n'adevêr, pare că ni-se umple inima de bucurie și sufletul de nădejde, când vedem cum mirésa își întîmpină mirele și ôșpeții aruncând în calea lor grâu curat și stropindu-i cu apă, în semn de belșug; sêu veldend'ó intrând în casa socrilor cu pîne și sare, semnul bunei înțelegeri. Unde mai punem apoi frumoșele vornicii, cari ne arată într'un mod așa de plăcut și pe neașteptate bogăția și neîntrecuta frumusețá a dulcelui nostru grai românesc?

Durere numai, de o mie de ori durere, că ocașionile de a vedé astfel de lucruri frumoșe în timpurile noastre încep a se rari. Și ore de ce? Răspunsul e scurt și simplu. S'au rarit cășetoriile legitime. În lumea de azi actul solemn al cășetoriei se îndeplinesce sêra pe uliță, fără preot, fără nanaș, pentru-ca dimineața de va bineplăcé tinerii părechii, să se pôtá despărți ușor. Binecuvîntarea lui Dumneșu prin biserică o află de prisos, căci a scăzut mult fôrte mult credința și alipirea Românului față de biserică.

Și ore ce pôte fi cauza de poporul nostru desconsiderat religiauna într'un grad așa de mare, când ea este: „temelia moralității individului, scutul familiei și al societății, siguranța statului și mărirea unei națiuni?“ („Fôia școl. nr. 17, 1901) Îsvôrele acestui rên, după modesta mea părere, sunt societățile rele în cari petrece poporul nostru din etatea fragedă a prunciei până la adencă bătrânețe.

Primele și cele mai periculoșe dintre acestea societăți sunt societățile tinerimei, așa numitele ședători. Și pentru-ca să ne convingem despre acesta, să ceterăm mai de aproape ce sunt ședătorile? Cine sunt aceia cari le cercă, și ce lucruri se petrec în ședători?

Femeile noastre harnice din fire, cu vară cu iernă nu mai contenesc din lucru. Vara, cât ține lucrul câmpului, le vedem alergând vesele de pe un deal pe altul sêu scoborînd în văile încântătoare cu desăgii pe spate și cu ôla cu pășitură în mână, pentru-ca acolo să le schimbe cu sapa, secerea, furca sêu grebla. Decă se așezi acasă, vine rëndul cânepii. O topec, o meliță, hecelă, péptănă, perie, torc; totul îl ferb și abia după aceea pot țese, pînza trebuincioasă pentru vestminte. Dintre tôte lucrurile acestea torsul e cel mai migălos. El cere mai multă vreme, dér e și cel mai uricios, căci bieteale femei adesea-orî adorm cu fusul în mână și pentru ca lucrul acesta, care nu servește spre laudă nici uneia, să nu se întemple, ele se adună mai multe la olaltă și petrec serile lungi de êrnă în ris și glume.

Dér fetelor tinere nu le place la un loc cu bătrânele. Ele își caută un loc, unde să fie numai singure mai tot-deuna la v'ó femeie velduvă sêu la o casă destrăbălătă, unde să-și pôtá petrece cu mai multă libertate. Se invoesc cu stăpâna sêu cu stăpânul casei cât are să plătescă fie-care pentru casă, pentru luminat, încăldiț, ér după-ce s'a făcut invoiala, s'adună în fie-care sêra de fursă cum sunt: Lunia, Mercurea și Joia (în celelalte sêri peste sêptemănă nu torc) și sub cuvênt că merg să tórcă și fiind mai multe la olaltă să facă spor mai bun ca acasă, își petrec timpul de cele mai multe ori în zadar și se reîntorc acasă cu fusul gol, cum s'au dus. Aceste adunări de sêra se numesc ședători.

Decă în astfel de ședători ar merge numai fete, ele și-ar lucra lucrul, povestind glumind și rîdend, și aceste ședători ar fi mai puțin primejdióse. Nici atunci însă nu ar trebui lăsate fetele singure să mîrgă la ședătoare, ci mamele să fie cu ele tot-deuna, sêu de nu pot ele, să le dea în grija unei femei mai bătrâne, care ca și ele să grijescă de fie-care cuvênt și fie-care faptă a fetelor lor. Dér femeile noastre nu vréu să scie de așa ceva și cum îi trece fata de 10—12 ani, o trimite în ședătoare cu alte fete, nu-i mai pörtá de grije, mântuindu-se cu aceea că așa-i obiceiul, și ea așa a crescut!

Fetele veldend-se singure, una dice una, cealaltă alta, îndrăsnesc, ba chiar se îndemná una din alta, vorbesc câte le vine la gură, batjocuresc întâiu pe alții, apoi ele pe ele, în urmă se mînie, se cêrtă, se sudue, se țigănesc, și așa se învață cu vorbe necuviincioșe pe cari le folosesc apoi cu ori-ce ocașione.

Acestea se întemplă atunci, când în ședătoare sunt numai fetele singure. Să cercăm însă și vom vedé că ele fôrte rar, ba putem dice nici-odată nu sunt singure căci ședătorile sunt locul de petrecere nu numai a fetelor ci a întregului tineret din comună, adună-se acolo tôte măturiaturile satului. Căți servitori buni, rîi, căți țangai, căți strengari de uliță, cu un cuvênt tot ce satul are mai rêu se adună la ședătoare! Aici apoi neavend nici o ocupațiune, se întrec în a face mișelii.

La început 2—3 părechii se apucă de joc, — se înțelege, că atunci lasă fetele furca cu spor cu tot — mai târziu se întinde o horă cum se cade și feciorii chiuve veseli, par'că ar fi la nuntă. Nimeni nu bagă de sêmă, că în loc de ceteraș le dice numai un bașandru din flueră, jucătorii se înmulțesc, cășuța e mică, unul mai îndrăsnit, vrénd să-și facă loo împinge pe ceilalți. Altul ce ședea pînă acumă de o parte, capêtá voe de cêrtá, cere o fată la joc, dér ceea nu vrea să mîrgă, el ca să-și răsbune, îi aprinde caerul. Fata se năcăjesce și ce-i vine mai iute în gură e o sudalmă, un cuvênt de batjocură, ér de se întemplă să aibă un frate sêu pe alteineva aproape, nici bătaia nu-i departe.

Mai târziu apoi decă se liniștesc spiritele, se apucă de povestit. Câte nebunii, câte nesdrăvănii, câte lucruri necuviincioșe și neiertate, tôte se spun în ședătoare. Batjocurescu-se acolo nu numai ômenii ci și biserică, religiauna, sf. taine, ris și batjocură își fac de predicile frumoșe și pline de învățătură ce le aud Dumineca la biserică, de școlă și învățăturile ei frumoșe; injură preot, învățător, injură pe însuși Dumneșu, și ca să-și arete, că nu au nici frică de El, nici rușine de ômeni, fac așa numitele cășetorii de probă. (Un fecior ia adecă o fată de mână, o duce acasă în pu-terca nopții și dice că-i nevasta lui, deși nu i-a veldut nimeni înainte sf. altar.)

Acestea sunt pe scurt lucrurile ce se petrec înlantrul ședătorilor, dér apoi cele ce se petrec afară de ședători, cine le-ar pûté spune pe tôte? Ce fapte rele nu fac feciorii mergend din ședătoare? Unii fură găinile și le duc la crîșmă, alții din un lucru de nimica se cêrtă, se bat, alții ér fac alte mișelii și mai cu córne și nici un moment nu pot fi împăcați. Petrecend apoi tinerimea astfel, nu se strică ea ore? Cea-ce face atunci din trecere de vreme, nu-se va preface în natură? Eu dice că da. — Și.

din tinerii, cari își petrec în modul acesta se vor alege nisce ómeni blástamați, destrăbălați, cu tot felul de năravuri rele și așa vor fi totă viața lor, căci cum dice proverbul „omul ce învață, morțea îl desvătă” și ărá „năravul din fire n'are leuire”. Și înadever, pe omul îmbătrânit în fapte rele nu-l va îndrepta nici asprimea legii, nici sfaturile înțelepte ale aceloră cari îi voesc binele, căci decât „e putred mărul. nu-i mod de curățire” cum dice marele poet Mureșianu.

Rēul însă nu se mărginesce la atăta, el nu se estinde numai asupra tinereimei și a adulților, ci și asupra copiilor, al căror suflet crud și nevinovat e de-o potrivă aplecat a primi din exemple învățături rele ca și bune.

(Va urma.)

Silvia Marian.

AGRICULTURĂ.

Cum se cunoștem ce-i trebuie pământului.

Multă vreme chimiștii n'au putut găsi pricina rodniciei pământului. Tóte ostenețele lor au rămas mult timp zadarnice. Lucrul e ușor de priceput acuma, când scim, că substanțele de la cari rodnicia atěrnă (azotul, acidul fosforic, potasa și varul) formeză o parte neînsemnată din greutatea totală a păturii cultivate. Pătura acésta, la un hectar cǎntăresce patru milioane de klgr. și decât dăm din cele patru substanțe pomenite numai $\frac{1}{200,000}$ din acésta greutate, rodnicia se schimbă. Cum ar pute chimiștii să fi nimerit, că rodnicia atěrnă de la acésta a doua sută de mii parte din pătura de analizat?

Pământul cultivat se compune din elemente mecanice, cari nu iau nici o parte la hrana plantelor, din elemente, cari slujesc la hrana lor; din elemente, cari nu pot sluji la hrană, chiar sub forma în care le aflăm, dér, cari cu timpul, prin ferlurite influinței, se pot transforma în elemente hrănitóre. Elementele mecanice sunt numai pentru a da sprivin plantei: năsip, calcar, argilă și pietriș. Elementele asimilabile sunt acele, pe cari rădăcinile plantelor le pot absorbi și cuprind cele 14 elemente, din cari se formeză trupul plantelor, și între acesteac ele patru, cari formeză îngrășământul complet: aratul, acidul fosforic, potasa și varul. Asttel e humusul, amoniacul, nitratele și alte combinații minerale solubile. Elemente de rezervă sunt sfăsmături organice, combinații minerale, cari mai au nevoie de prefaceri, pentru a se face asimilabile.

Chimiștii tratând pământul cu acid clorhidric slab, topesc tóte substanțele asimilabile active; prin apă regală topesc pe cele de rezervă. Dér decât un pământ va cuprinde din belșug azot, acid fosforic, potasă și var, nu urmăză de loc, că e bogat, decât plantele nu sunt în stare a se hrăni cu dēnosele.

Nu mai analizarea pământului prin plante ne pote lumina.

Plantele ne spun lámurit, ce are și ce n'are pământul. Pământul în care grăul rodesce fórte bine, dér mazărea prost, e bogat în azot (dominanta grăului) și sěrac în potasă (dominanta mazėrei). Ii trebuie deci potasă. Decă mazărea reușește bine ăr grăul nu, pământul are potasă, dér n'are azot, deci sě-i dăm azot. Pământul, în care mazărea și grăul rodesce bine, dér porumbul nu, are potasă, are azot, dér n'are acid fosforic. Sě-i dăm deci acid fosforic.

Decă mazărea, grăul și porumbul prosperéză de o potrivă, asta dovedește că are azot, acid fosforic potasă și var. Decă tóte reușesc rēu pământul are lipsă de tóte.

Doúe plante cu aceeași dominantă, dér una cu rădăcină superficială și alta cu rădăcină adăncă, ne vor arăta, decât se află dominanta lor în sol séu în subsol séu numai în unul din doúe, séu nici în unul. Unde grăul reușește, dér sfecla nu, azotul se află în sol; dér în subsol, nu. Unde sfecla reușește, dér grăul nu, subsolul are azot, dér solul nu. Unde vița reușește, avem potasă la adăncime.

Putem cunoște ce fel e un pământ, chiar și după buvenele ce crește pe el.

Etă câte-va exemple de felul cum se face analiza pământului prin plante. Pe o trimbă de pământ, lată de un metru, doi, sēmēnăm căți-va metri pătrați cu grău, căți-va cu mazăre și căți-va cu porumb. Decă tóte culturile vor ęși prost, trebuie sě dăm îngrășământ complet. Decă tóte vor fi bune, pământul are tot ce i trebuie. Decă numai grăul e bun, pământul are azot, dér nici potasă, nici acid fosforic. Decă numai mazărei îi merge bine, pământul are potasă, dér n'are azot și acid fosforic. Decă reușește porumbul numai, pământul are acid fosforic, dér n'are potasă și nici azot.

Dér putem și mai mult, analizăm pământul prin ajutorul plantelor și al îngrășămintelor. Pe o bucată punem îngrășământ complet; pe a doúă îngrășământ mineral fără azot; pe a treia îngrășământ azotat fără minerale. Și, în sfirșit, pe a patra, lăsăm pământul în starea lui firăscă. Le arăm la fel și le sēmēnăm în același timp, cu același fel de semință, de pildă cu grău Vom vedé, că pe a I-a unde e îngrășământul complet, grăul e minunat bun. Pe a doúă, unde n'am dat azot decât grăul va fi bun, avem dovadă că pământul are de-ajuns de la sine. Decă va fi rar grăul, vedem că pământul n'are azotul asimilabil. Pe a treia, unde am pus azot, dér minerale nu decât grăul e bun, vedem că pământul are minerale. Decă grăul e prost, îi lipsesc pământului mineralele. Bucata nr. 4, neingrășată: decât grăul e prost, pământul e secuit; decât e bun, pământul e bogat și de gėba am mai dat îngrășământ complet bucăței nr. 1. Am cheltuit în zadar. Bucățile 1 și 4 se controléză una pe alta.

(Va urma.)

Representații, concerte și petreceri.

Brașovul-vechiú.

Am promis în numărul trecut al acestei foi, că voi reveni asupra petrecerii și producției musicale-teatrale aranjate de corul bisericii române gr. or. din Brașovul-vechiú la 19 Ianuarie n. (dina de Bobotéză) în sala hotelului Orient (Nr. 1) din localitate.

Nici-odată, póte, ca de rëndul acesta harnicii noștri Români, popor și inteligentă, din Brașovul-vechiú, nu s'au întrunit în număr atât de considerabil, pentru-ca în unire frăție și dragoste se petrecă o séră veselă și animată împreună. Și așa puté dice, că rar am vădut la noi în Brașov o petrecere populară, care să fi atras atăta lume din cercurile clasei de mijloc a Românilor brașoveni. Ar fi de dorit, ca astfel de ocașuni să nu fie scăpate nici de cercurile clasei noastre așa dișe inteligente, care prin prezența ei la astfel de întruniri sě încurageze poporul, sě-i dovedească interes și simpatie și sě-l fortifice în nobilele sale nisuințe spre progres.

Nu voesc însă sě fac recriminări, constat numai un lucru de absolută necesitate decât e vorba de stringerea rindurilor noastre de cimentarea frăției între noi și de apropierea tot mai mare între popor și între cei chemați a-i fi conducători și sfătuitoari în luptele spre înaintarea culturală națională.

Trecēnd la partea distractivă a întrunirii, relevez cu bucurie, că în esecutarea punctelor din program am observat un progres îmbucurător față cu producțiile din trecut. Nu mă voi opri la amănunte, căci a-și abusa, póte, de bunăvoința On. Redacțiunii, care mi-a deschis prețioșele colóne ale foi, ci mă mărginesc a constata în general, că atât corurile, conduse de zelosul și harnicul învățator, d-l Nicolae Oancea jun., cât și declamările au fost cât se póte de bine, ținēnd sēmă fireșce, de forțele debutanților, cari aparțin paremi-se toți membrilor corului de la biserica sf. Adormiri din Brașovul-vechiú.

Voiți aminti cu laudă reprezentarea piesei „Paracisierul” séu „Florin și Florica”, operetă într'un act de Vasile Alexandri, în care au avut rol: d-l Ioan Aldéa (Florin) tinér țėran, d-sóra Maria Balea, (Florica) tinėră țėrancă și d-l C. Voicu ca paraclisierul Colivescu. Piesa fórte draguță și scrisă în limbajul dulce al nemișitorului Alexandri, prezintă momente instructive sociale și naționale. Cei cari au ales-o, au făcut o fórte nimerită și fericită alegere, ăr cei cari au jucat-o au meritat cu drept cuvēnt furtunóșele aplause și aclamări, adesea prea sgototóșe, din partea asistenteilor.

Mult a înălțat momentul solemn, al petrecerei jocul celor 9 tineri în costume naționale, cari drept introducerea dansului au esecutat „Călușerul” și „Bătuta”. Nu seiu cine i-a instruat, dér precisiunea și corectitatea cu care au fost esecutate aceste jocuri naționale românesce, ne-au umplut inimile de bucurie și înmăndrie.

Urmă apoi dansul, care s'a început c'o horă mare și frumoșă, în care sute de tineri și tinere, bărbați, femei, ba chiar și moșnegi au luat parte, jucând frumoșă horă. Intre dansuri am remarcat în special „Romana” jucată de patru colóne, fie-care avēnd cel puțin 20—30 pärechi. Și Brașovechenii au jucat „Romana” cu multă precisiune și cum mai rar am vădut-o jucându-se așa de bine aici în Brașov — dovadă că acel nobil și înflăcărat Român, care de mult timp își dá ostenela a-i instrui, n'a muncit în zadar și nu înzadar îl vedeam satisfăcut în sufletul séu de ródele muncii sale.

Incheiú acest mic raport, dorind din inimă Brașovechenilor spor și înaintare în direcția pe care i-a îndrumat ómenii lor de bine, conducătorii, cărora le revine partea mai însemnată de merit. Stărúind pe calea acésta ei vor sěvėři un lucru bun și folositor cauzei culturale românesce față de care se vede că au simț, pricepere și dragoste. Un asistent.

Coșocna.

Onorată Redacțiune! Abătēndu-mě prin Coșocna, ursita aduse cu sine sě mă ntăresc în cređul meu, că și Românuł póte, numai sě voiescă. Și faptul acesta se confirmă prin petrecerile populare, împreunate cu reprezentații teatrale, declamatorice, înflorilate cu jocuri naționale și mai ales în ora-ul Coșocna, unde influința unгурéscă covėșește frageda limbă românescă; încăt și doina, acésta fică a dorului, sficioșă se amestecă printre pärechile jucătorilor. Și când pe câmpuri de acestea împeștritate cu flori esotice, culegi câte-un buchetaș, care resimte mirosul adormitor al fanățelor de munte, par că-ți mai vine sě trăesci. Sě auđi rėsunând dulcea limbă românescă de pe buzele romănceuțelor și sě veđi acel legănat intrerupt în tropsul cadentat al jocurilor naționale, trebuie sě mai cređi, că Românuł e credincios obiceiurilor sale.

Frumoșă petrecere avură credincioșii gr. cat. ai Coșocnei, petrecere într'adever populară, ceea-ce este când a-se mulțami zelosului dascăl Teodor Hurducaciu, pe care nu e nevoie sě-l laud eu. În piesa teatrală „Ileana Cosinzeana” sě renoi povestea Romănułului, auđită dela strămoșii séi romanii, cari o aduseră pe pământul Daciei, ea sě mai alinte în sėrile lungi de iėrnă pe veseli ascultători.

Rolurile erau esecutate cu succes. „Ileana Cosinzeana” și-a căștigat feți-frumoși și printre privitori, cari abia începuse în sala, de-altcum vastă, a școlėi. În programul bogat nu lipsesc nici mătusa, care dá povețe nepótelor, cum sě-și iubescă biserica și școlă — singure mântuitoare ale

neamului românesc, — nici moșnegi încărungiți în esperiență, dând lecții flăcăilor, cari s'au prea împretinit cu țuica, perirea Romănułului. Dialógele combătéau, satirisau unele datini, dé negreșit nimereau cuiul în cap. N'a lipsit nici țiganul, obiectul predilect al satirei populare. S'a jucat „Călușerul”, „Romana”, „Bătuta”, „Tarina” și „Róta”. Animația și-a ajuns culmea, când se nșirără cu toții la „Hora-Frăției”.

Terpsichore nu se putea deslipe de jocul romănesc presărat cu chiuiturile dragălașe al poeților de la sate. Poporul se adună număróș, ba nu lipsi nici elita orașului. D-l protopop local, prin o frumoșă vorbire, îi îndemná la iubirea școlėi și bisericii, stĺp esistenței nóstre naționale; le arată folóșele petrecerilor populare, fi îndemná la linișce și atențiune, ca ceea ce vor auđi sě se imprime în inima lor și mulțamind publicului, că s'a prezentat în număr așa de frumos, deschide producțiunea.

Tinerii cu inima înduioșată de schințtea dragostii, — acolo focul, — betrânii cu fruntea încrėpită, senini la atăta veselie, — cari cu nădejde își povestiau nécasurile, rostogolind prin minte amintirile din trecut, când și ei „se făceau de risul lumii” — vorba lcr.

Venitul total a fost 80 cor., din cari subtrăgându-se speșele, au rămas 60 cor., care sumă s'a predat cassierului școlar spre întrebunțarea ei la cele de lipsă pentru școlă. Un participant.

Bibliografie.

În Nr. 2 al „Revistei Folositoare” se va începe publicarea operei „Mica garnisonă séu Scandalele din armata germană”, de locotenent Bilse. Locotenentul Bilse a fost condamnat la 6 luni de închisóre fiindcă a zugrăvit viața militară așa cum o cunoștea, ăr cartea sa a fost confiscată în Germania. Tipărită însă din nou în Austria, într'o singură lună s'au vīndut 300,000 exemplare. Acésta operă singură represintă valórea totală a abonamentului întreg al revistei. Nr. 2. va mai conține:

Tabla de materie a numărului 2 al „Revistei Folositoare”: Din mica garnisonă, séu scandalul din armata germană. Dege-rătură. Podagra. Ingrijirea fuxiilor în timpul iernei. Rozierii (urmare). Furtunele tinereței (urmare). Conservarea prin sterilizare a mustului de fructe séu struguri. Spoitul cu var. Oglinda stupilor. Cum se deosebesce olanda de bumbac. Cel mai bun mijloc de a face cismele impermeabile. Cum se stīrpește păduchi la animale. Cum se obișnuesc scrófele cu purce străini. Valórea cenușei ca îngrășămint. Prepararea otetului din vin. Grânele muceđite. Cadavre de legume. În contra că trănirii pomilor fructiferi. Ingrijirea frumuseței. Bólele de stomac. Diverse. Moda.

Tabla de materie din nr. 1: Bronșita. Astma. Dieta la podagră. Scăpare de guturaji. Tinctură de iod contra înțepării insectelor. Lapte. Rozierii. Nu culegeți fructele prea de timpuriu. Îngrășămintea artificială a liveđilor de pomi. Despre adăpatul vitelor. Despre nutrețul de iėrnă. Castani sėlbatici ca nutreț. Direcția creșcerei cailor. Furtunile tinereței (roman). În contra paraziților din grău. Cultivarea pomilor în ghivece. Frunze de varză asupra lactelui. Difteria la găini. Cel mai timpuriu nutreț verde. Cum trebuie nevasta sě-și tateze bărbatul? Importanța somnului. Cel mai nou sport al damelor din Anglia. Ce însemnează numele de „Cara-George”. O statistică musicală. Sirentenia unui nebul. Consolare religioasă în pușcărie. Un binefăcător. Corpul delict. Trenul mixt. Causa principală. Fără rėutate. Pensionarul. La dantist. Doi drept unul. Un judecător drept. Dorință nevinovată. Șaradă. Miserie grea. Cum sě facem din haine vechi lucruri folositoare. Abonamentul pe an este 5 coróne, 1/2 an 2.50. Editura librăriei Ig. Hertz București.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor responsabil Traian H. Pop.

Pivnița Eszterházy.

Pe amatorii de o beutură bună îi fac cu deosebire atenți asupra vinului meu:

Bakator litru . . 50 cr.
Sauvignon litru . . . 1 fl.

și pe amatorii de vin negru la
Tugela drops . . 70 cr.

Cu tótă stima
WILHELM KOPONY,
arėrdașul pivniței Eszterházy.

BIROUL AVOCAȚILOR

W. A. Macedonsky

și

Nicolae Andrei Popovici

doctor în Drept

Nr. 9 Strada Doamnei Nr. 9.
București.

ore de consult 9—11 a. m. 5—7 p. m.

Consultațiile se pot da în limba franceză, germană, ungară și rusă, corespondențele asemenea. Biurul se însarcinează și cu încasări, informații comerciale și execuții de sentințe.

Cursul pieței Brașov.

Din 15 Ian. n. 1904

Bannot rom. Cump.	18.88	Vënd.	18.92
Argint român.	"	"	18.88
Napoleonilor.	"	"	19.10
Galbeni	"	"	11.30
Ruble Rusesci	"	"	2.54
Mărci germane	"	"	118.—
Lire turcesci	"	"	21.60
Seris fonc. Albina 5%	101.—	"	101.25

„LIPOVANA“ institut de credit și economii în Lipova.

CONVOCARE.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „LIPOVANA“, societate pe acții se invită la a

X-a Adunare generală ordinară,

ce se va ține în 18 Februarie a. c. la 10 ore a. m. în localul institutului, opidul Lipova.

Obiectele de pertractare:

1. Raportul direcțiunii pe al decălea an de gestiune.
2. Raportul comitetului de supraveghere.
3. Deciderea, respective aprobarea bilanțului pe 1903; darea absolutului direcțiunii și comitetului de supraveghere (§. 26 din statute).
4. Deciderea asupra întrebuințării profitului curat și ficsarea dividendelor pe 1903, (§. 26 și 46 din statute).
5. Pertractarea eventualelor propuneri (§. 26 litera g) din statute).
6. Alegerea comitetului de supraveghere pe un nou period de trei ani.

Domnii acționari, cari voesc a participa la adunarea generală, în conformitate cu §. 16 din statute, se avisază a depune la cassa institutului acțiunile înainte de deschiderea adunării generale.

Lipova, în 21 Ianuarie 1904.

Ales. Mocsonyi m. p.
președinte.

ACTIV		CONTUL BILANȚULUI	PASSIV	
Cassa în numărar	4335 80	Capital	100000	
Escompt	822679 35	Fond de rezervă	48452 58	
Credite personale	32666 40	Fond de pensiuți	3468 —	
Credite cambiale cu acop. hip.	103166 48	Depuneri	676194 33	
Imprumut hipotecar	53519 —	Re-escompt	166745 —	
Lombard	7218 50	Dividende neridicate	360 —	
Efecte	3453 —	Interese tranzitoare	12312 66	
Mobiliar 1585 —	1400 —	Cont-curent	7990 —	
Amortisare 185.—	312 99	Creditorii	4008 93	
Giro-Conto	92 —	Profit	22364 60	
Cont-Curent	7058 50			
Realități	617 16			
Cassa de păstrare postală	4541 92			
Debitori	1041891 10			1041891 10

EȘITE		PROFIT ȘI PERDERI	INTRATE	
Interese de depuneri	35745.76	Interese:		
" " reesompt	8950.59	de escompt	69785.77	
" " cont-curent	364.86	" credite personale	3356.25	
Spese	2414 30	" cambiale cu		
Salare, chirie, diverse	7019 79	acoperire hipot.	7619.49	
Marce de prezență	927 —	" imprumut hipot.	4008 22	
Contribuțiune directă	6047.15	" lombard	515.08	
10% dare după interese la depuneri	3574 58	" efecte	160. —	85444 81
Amortisare din mobiliar	185 —	Provisiuni	2500 52	
" " cancelaria adv.	135 —			
" " escompt	216 60			
Profit	22364 60			
	87945 33			87945 33

Lipova, Decembrie 1903.

Voicu Hamsea m. p.,
director executiv.

Ioan Dejenaru m. p.,
prim-comptabil.

DIRECȚIUNEA:

I. Cimponeriu m. p., Dr. G. Popescu m. p., P. Papp m. p.,
A. Ciugudean m. p., I. Crișan m. p.

Confrontându-se cu cărțile principale și auxiliare le-am aflat esacte.

Lipova, 21 Ianuarie 1904.

Comitetul de supraveghiere:

Stefan Bardosiu m. p.,
președinte.

Teodor Cosma m. p., Vasilie Bogoiu m. p., Terențiu Petroviciu m. p.

BANCA de asigurare „TRANSYLVANIA“

intemeiată la anul 1868.
SIBIIU, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii),
Asigurază în cele mai avantajoase condiții: contra pericolului de incendiu și exploziune, edificii de orice fel, mărfuri, mobile, vite și produse economice etc. asupra vieții omului în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții, asigurări de zestre, de copii, pe viață, rente etc. etc.

ASIGURĂRI POPORALE FĂRĂ CERCETARE MEDICALĂ.
Asigurări pe spese de inmormântare cu solvirea imediată a capitalului scadent.
Fonduri de rezervă și de garanție specială, cu finea anului 1900:
1.303,572 coróne 15 bani.

Valori asigurate contra incendiului: Capitale asigurate asupra vieții:
72.420,299 coróne. 9.248 543 coróne.

Pentru despăgubiri de incendii 3,003.550 c. pentru capitale asigurate pe viață 2,738.793 c.
Oferte și ori-ce informații se pot primi dela: DIRECȚIUNE în Sibiu, Strada Cisnădiei Nr. 5, et. I, curtea I, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Agenturi principale:
in Arad, Brașov, Cașovia, Clușu, Timișóra și Făgăraș.

Bani! Bani! Bani!

Subsemnata întreprindere stă în legătură cu cele mai mari bănci din țară și esoperază

Imprumuturi pe pământuri și edificii

cu cele mai favorabile condiții și cu cele mai scemne interese, și anume pe termen de 10—70 ani cu 2%—5 $\frac{3}{4}$ %.

Credit personal cu garanții și obligație pe 5—10 ani.
La funcționari de stat, comitat și oraș, precum și la ofițeri, credit simplu și fără garanții.
La dorință servim cu informații, rugând marcă pentru răspuns.

„PECUNIA“ întreprindere de credit.
Sibiu (Nagy-Szeben).

BIROUL: Str. Poplăcii nr. 27.

Pentru morburii de stomac!

Celor ce prin recăă, înbuibare, mănăări grea de mistuit, ferbiuțeli, prea reaf, seu viața neregulată și-au trau un morb de stomac și anume:

Catar de stomac, cărcei, dure. i, mistuire rea,
se recomandă un mijloc bun de casă, probat de mai mulți ani cu efect bun

Vinul de burueni (Kräuterwein) a lui Huberth Ullrich

Vinul de burueni este preparat din burueni excelente și vindcătóre cu vin bun, întăresce stomacul și organismul de mistuire al omului. Vinul de burueni delătura mistuirea rea, și ajută la formarea de sânge sântos.

Folosirea vinului de burueni delătura morburile de stomac deja la început. De aceea s' se folosecă de timpuriu. Simptome ca: dureri de cap, răgăială, grătă, slăbiciune, vomare, dispare adese-ori după folosirea a câteva sticle de vin de burueni.

Constipația și urmările ca: neastimpăr, colcă, bătaie de inimă, insomnia, congestiune la ficat, solină, hemoroide, se delătura intrăbuțind vinul de burueni. As-menea curăță din stomac materii striațioase prin eșirea ușură la scaun.

Slăbiciunea, paliditatea feței, anemia, debilitatea provin adese-ori din mistuire rea și din dispoziție toluăvicioasă a ficatului. Persóne cari pătimeasc de li-sa de apetit, nervositate, durere de cap, insomnie, tângese cu inoetul Vinul de burueni dá impuls puterii de viață, și Vinul de burueni excita apetitul, ajută mistuirea și hrănesce, mișcă prefacerea substanțelor, alină nervii excitați și produce vioiciune de viață. — Muțime de scrisori de mulțumire confirmă acestea.

Vin de burueni se capetă in sticle a 3 cor. și 4 cor. in farmaciile din: Brașov, Săcele, Cristian, Rêșnov, Codlea, Țințari, Helchiu, Bod, Feldióra, Ilyefalva, Uzon, Magyaros Nagypatak, Zăgon, Papolcz, Kovászna, Beresnyó, Seps-Szt.-György, Bólön, Nagyajta, Baroth, Miklovár, N.-Bacson Zsombor, Darocz, Homorod, Kóhalom, Ugra, Kacza, Zsiberk, Lemnek, Báránykut, Boldogváros, Boholez, Szásztjukos, Bethlen, Sárkány, Almásmező, Zernest, Tórcsvár, Vajdarecse, V. ila, N.-Sink, Aiud, Panticau, Kézdivasárhely, Erzsébetváros, Segesvár, Nagyszeben și in tóte farmaciile din orașele mici și mari din Ardeal și din țările străine. — Farmaciile din Brașov: a d-lor Heinrich G. Obert, Victor Roth, Eugen Neustädter la „Ingerul păzitor“, Ferdinand Jekelius la „Speranța“.

Trimite 3 seu mai multe sticle cu prețurile originale in ori și ce localitate din Austro Ungaria.

Să se ferescă de imitație.

Cereți anume Vin de burueni a lui Hubert Ullrich.

Vinul de burueni al meu este mijloc secret. E compus din vin malaga 4500, spirt de vin 1000, Glycerin 1000, Vin roșu 2400, sirop de frăgi 1500, sirop de ciresă 3200, fincén, anason, rădăcina helen, rădăcini americane, rădăcini de inzian, rădăcini calmus aa. 100. Aceste părți constitutive se se amesteca.

Abonamente la „Gazeta Transilvaniei“ cu numărul a 10 fil. se vinde la librăria Nic. I. Ciurcu și la Eremias Nepoții.

se pot face ori și când pe timp mai îndelungat seu lunare.